

**UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
ȘCOALA DOCTORALĂ ȘTIINȚE SOCIALE**

**Consortiu: Universitatea de Stat din Moldova, Universitatea de Stat
„Bogdan Petriceicu Hașdeu” din Cahul, Institutul Național de Informații și securitate
„Bogdan, Întemeietorul Moldovei”**

**Cu titlu de manuscris
C.Z.U.:37.014(480+569.4)(043.2)**

DASMAN EL-FAHEL

**FINLANDA ȘI ISRAEL: O ANALIZĂ COMPARATIVĂ A POLITICII
EDUCAȚIONALE STRATEGICE**

**561.01- TEORIA ȘI METODOLOGIA POLITOLOGIEI; INSTITUȚII
ȘI PROCESE POLITICE**

REZUMATUL TEZEI DE DOCTOR ÎN ȘTIINȚE POLITICE

CHIȘINĂU, 2024

Teza a fost elaborată în cadrul Universității de Stat din Moldova

Școala Doctorală Științe Sociale

Conducător științific:

SPRINCEAN Serghei, doctor habilitat în științe politice, conferențiar universitar, Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice, Universitatea de Stat din Moldova

Comisia de îndrumare:

1. **SACOVICI Vasiliu**, doctor habilitat în științe politice, profesor universitar, Universitatea de Stat din Moldova;

2. **ROȘCA Ludmila**, doctor habilitat în filosofie, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova.

3. **PÎRȚAC Grigore**, doctor în științe politice, conferențiar universitar, Universitatea de Studii Europene din Moldova.

Comisia de doctorat:

1. Președinte – **JUC Victor**, doctor habilitat în științe politice, profesor universitar, membru corespondent;

2. Conducător științific – **SPRÎNCEAN Serghei**, doctor habilitat în științe politice, conferențiar universitar;

3. Referent 1 – **GOUDENHOFT Gabriela**, doctor habilitat în științe politice, profesor universitar, Universitatea din Oradea, România;

4. Referent 2 – **KRUGLASHOV Anatoliy**, doctor habilitat în științe politice, profesor universitar, Universitatea Națională „Yuri Fedkovich”, Cernăuți, Ucraina;

5. Referent 3 – **ROȘCA Ludmila**, doctor habilitat în filosofie, conferențiar universitar.

Susținerea va avea loc la **18 decembrie 2024, ora 14.00**, în ședința Comisiei de Doctorat din cadrul Universității de Stat din Moldova (Institutul de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice (ICJPS), str. Academiei 3/2, biroul 21. MD-2028, Chișinău, Republica Moldova).

Teza de doctorat și rezumatele pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova, la Biblioteca Centrală a Universității de Stat din Moldova, și pe pagina web a Agenției Naționale de Asigurare a Calității în Educație și Cercetare (<https://www.anacec.md/>).

Rezumatele au fost expediate la 15 noiembrie 2024.

Președinte al Comisiei de doctorat,

Victor JUC, doctor habilitat în științe politice, profesor universitar

Conducător științific:

SPRÎNCEAN Serghei, doctor habilitat în științe politice, conferențiar universitar

Autor:

DASMAN EL-FAHEL

© DASMAN EL-FAHEL, 2024

CUPRINS

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII	4
CONȚINUTUL TEZEI.....	11
CONCLUZII SI RECOMANDARI.....	17
BIBLIOGRAFIA SELECTIVĂ	26
LISTA PUBLICAȚIILOR LA TEMA TEZEI.....	29
ADNOTARE	31

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei abordate. Politicile strategice educaționale au o semnificație majoră pentru dezvoltarea statelor contemporane, pentru asigurarea rezilienței cetățenilor și a comunităților umane, pentru consolidarea și funcționarea eficientă a statelor democratice. Conștientizând acest rol important al sistemului educațional, în majoritatea statelor lumii, inclusiv în Israel și Republica Moldova, educația este apreciată ca prioritate strategică. Rolul statului în elaborarea și promovarea politicilor publice, a politicii strategice educaționale, este foarte important, din motiv că guvernării au o imagine a identității individuale, pe care tinerii de astăzi trebuie s-o producă zilnic prin comportamentul lor în viitor. Din această teză sunt deduse obiectivele generale ale sistemului de învățământ din fiecare țară.

Analiza comparativă a obiectivelor sistemului educațional, a concurenței inevitabile cu privire la sistemele de valori și standarde în proiectarea societății și a economiei locale au format obiectul a numeroase dezbateri, la nivel local și internațional. Comparațiile internaționale ale realizărilor școlare reprezintă o nișă încărcată cu caracteristici politice și sociale care, de asemenea, provoacă o discuție publică semnificativă în țările participante, în special în cele membre ale OCDE. Sfera și intensitatea discuțiilor cresc cu cât poziția țării în tabelul internațional de realizări este mai scăzută. Fiecare dintre țările participante la teste justifică, reușit sau mai puțin reușit, legătura dintre ideologiile educaționale, politice și economice, și fluxurile educaționale din țară. Conducerea instituțiilor statului caută modele care să îmbunătățească imaginea educației ca un factor semnificativ în modelarea societății și economiei, și în implementarea teoriilor și ideologiilor politice.

Guvernul israelian se luptă de mai mulți ani pentru a crește rezultatele studenților, dar fără succes semnificativ. Se fac numeroase comparații cu țările care au obținut o perioadă îndelungată rezultate impresionante la testele internaționale, precum Finlanda. Materialul empiric, acumulat despre activitatea instituțiilor educaționale din Finlanda, ne-a sugerat să inițiem o comparație „echitabilă” cu politicile strategice educaționale a acestei țări. Luptele geopolitice (cu excepția problemelor de securitate) și social-economice ale celor două țări sunt asemănătoare. Textura socială, nevoile și provocările economice, fluxurile educaționale și modul de a face față grupurilor minoritare produc o imagine similară a celor două țări și permit compararea și învățarea.

Finlanda este cunoscută pentru sistemul său educațional excelent de zeci de ani. Schimbările pe care Finlanda le-a făcut după criza educațional-economică au condus sistemul la un proces cuprinzător de inovare, schimbare a percepției educației și a paradigmei adaptate la structura socio-economică și au influențat rezultatele în comparațiile internaționale. Guvernarea și societatea prețuiesc statutul educației în agenda publică, inovația în metodele de evaluare și examinare, actualizarea și adaptarea conținutului de învățare la cerințele secolului 21 și examinarea continuă a formării profesorilor și a statutului lor în sistemul social, oferă Finlandei un avantaj pe care alte țări îl pot învăța. Trebuie remarcat faptul că politica strategică educațională de succes și aplicarea modelului în alte țări sunt, observate și examinate pentru a studia variabilele cercetării. Este important să examinăm punctele forte și punctele slabe ale ambelor țări pentru a revizui sistemul israelian din punct de vedere organizațional și ideologic, pentru a propune procese de îmbunătățire sistematice și mai ales interdisciplinare.

Descrierea situației în domeniul cercetării politicilor strategice educaționale din statele contemporane dezvoltate, din Finlanda și Israel, din Republica Moldova. În ultimele decenii,

politicile publice, parte componentă a cărora sunt politicile strategice educaționale au fost discutate multiplu. „Produsul final al analizei politicilor publice îl constituie consilierea. Consilierea stă efectiv la baza unor decizii de politici publice. Ea poate lua forme variate în politicile publice” [57, p.1]. Barbara J.Nelson notează: „Politicile publice nu se definesc prin loc sau funcție guvernamentală, ci prin patru imperative intelectuale: un interes pentru întregul tipar al sistemelor politice și proceselor lor, o credință potrivit căreia consecințele acțiunilor guvernamentale sunt importante, o luptă pentru a produce cunoaștere utilă și solidă din punct de vedere teoretic și empiric și o convingere că democrația este importantă”[9, p.482].

Studiind mai multe surse din literatura de specialitate, observăm că există puține definiții ale politicilor publice. Lawrence Mead a surprins anvergura și sensul domeniului, notând că politicile publice „reprezintă o abordare a studiului politicii care analizează procesul guvernării în lumina problemelor publice majore” [37]. Majoritatea definițiilor accentuează o perspectivă holistă a procesului de formulare a politicilor, o credință că întregul este mai important decât suma părților sale, că indivizii, instituțiile, interacțiunile și ideologia sunt toate importante, chiar dacă există diferențe notabile în ceea ce privește importanța relativă a fiecărei părți.

James Anderson a definit formularea politicilor drept un „tipar secvențial de activități în cadrul căruia pot fi observate un număr de categorii analitice distincte, dar care nu sunt în mod necesar distincte temporal. Aceste categorii includ: identificarea problemei și stabilirea Agendei, formularea politicii, adoptarea politicii, implementarea politicii și evaluarea politicii” [4, p.5, 35]. În evoluția formulei *politici educaționale strategice*, deosebim diferite etape: de înțelegere, de aplicare, de impact asupra vieții sociale. Savantul Anderson R. în lucrarea: „*Implications of the Information and Knowledge Society for Education*”, ne informează despre prezența unei dileme ideologice, justificându-și teza printr-o analiză de conținut, comparativă a politicilor educaționale din diferite țări, apreciate ca rezultat al abordărilor educaționale comune în cultura locală și viziunea asupra lumii a factorilor de decizie. Savantul susține că aceste abordări au condus liniile [58]

Susținând și dezvoltând concluzia lui Anderson R., Berger P.L. evidențiază două abordări principale ale politicii educaționale: *a meritocrației și cea constructivistă* [12, 2-18]. Meritocrația, dezvoltă o practică socio-politică prin care reprezentanții administrației publice și a altor instituții socio-culturale sunt numiți în funcții pe baza abilităților lor. Principiul meritocrației asigură echitatea socială: cei care pot și vor să reușească în diverse domenii de activitate social-utilă să aibă posibilitate să-și dezvolte abilitățile solicitate.

Abordarea constructivistă evidențiază momentul construirii cunoștințelor și dezvoltării abilităților. Ansgar A., Michael Young’s în lucrarea: „*The Rise of the Meritocracy: A Philosophical Critique*”, notează că constructivismul în educație este o teorie care explică modul în care se dobândesc cunoștințele [7]. Antoniova T. & Mashal Y. au extins filosofic trăsăturile acestei abordări, notând trei puncte de vedere fundamentale caracteristice constructivismului în definirea – învățării [8, p. 423-438]. În ultimii ani, abordarea constructivistă a educației a fost plasată la baza reformei modurilor de predare. Rezultatele discuțiilor publice au fost utilizate în elaborarea politicii macro pentru diferite reforme a sistemului educațional. Fullan M. susține că formularea politicii educaționale reprezintă un instrument de aplicare a deciziilor politice, activat prin transmiterea de mesaje care produc gândurile și calitățile sociale ale publicului [24, p. 65-75]. Hay C. evidențiază aspectul axiologic al politicii strategice educaționale, care exprimă valorile și

normele pe care societatea le-a formulat despre modul în care liderii lor privesc următoarea generație de cetățeni [29, p. 193-218].

O temă evidențiată de specialiștii din domeniul științelor educației, de analiștii politicilor publice, de autorii programelor de reformă a sistemului educațional – este cea a predării, a transiterii cunoștințelor și a însușirii acestora. Cele mai bune sisteme de învățământ atrag, în mod constant, cei mai calificați oameni către profesia de cadru didactic, ceea ce duce la rezultate mai bune ale cursanților. Ei fac acest lucru prin filtrarea strictă a candidaților pentru formare, dezvoltând procese de selecție eficiente, adecvate alegerii și plătitind profesorilor începători salarii bune. Aiello P. et al. în studiul: „*A Study on the Perceptions and Efficacy towards Inclusive Practices of Teacher Trainees*” menționează că sistemele care întreprind acești pași cresc în mod obișnuit prestigiul profesiei și capacitatea de a atrage candidați și mai buni [3].

Kumpulainen T. în lucrarea: „*Opettajat Suomessa 2013 (Teachers in Finland 2013)*” subliniază că evaluarea alternativă măsoară intelectual și cognitiv, face posibilă evaluarea aspectelor emoționale, sociale și interpersonale din profilul fiecărui student [35]. Hill L. observă că mai multe țări suplimentar folosesc încă strategia de evaluare și examinare prin teste de rezultate, dar se angajează și în schimbarea paradigmei actuale [30]. Obiectul cercetării, evidențiat în această lucrare, a fost abordat și de savantul Frank A. în lucrarea: „*Finland and Israel – Two Conflicting Paradigms*” [23].

Analiza surselor teoretice include idei despre mesaje selectate din articole academice, studii și cărți ale unor cercetători de top din Israel, Finlanda, S.U.A. și unele țări din Orientul îndepărtat, cunoscute pentru sistemele de învățământ îmbunătățite, cum ar fi: Singapore și China. De la cercetătorii israelieni, articolele, cărțile și monografiile, am selectat lucrările științifice: Abu-Asbah [1], Belikoff [10], Ben David [11], Elboim-Dror [15], Blass [13; 14], Golan-Agnon [25], Keshti, Ariel & Shalsky [32] și Kfir [33]. De la cercetătorii finlandezi am consultat lucrările: Aho, Pitkanen & Sahlberg [2], Flood [22], Halinen & Jarvinen [27], Hancock [28], Holm & Londem [31]. Printre experții, ale căror lucrări sunt menționate în lucrare se numără: Teichler [56], Sahlberg [44; 45; 46; 47; 48] și Oplatka [39].

Savanții: Yogev A., Livna P., & Feniger J. au prezentat experiența Singapore ca una dintre cele mai mari povești de succes din Asia, după ce a trecut de la o țară în curs de dezvoltare la o economie modernă și viguroasă în mai puțin de jumătate de secol. Singapore a realizat acest salt, laudând statul și domeniul educației ca fiind cheia unei economii înfloritoare.

Cercetătorul geopolitic din Israel, Yuval D. în lucrarea: „*Past Reforms in the Israeli Education System*” explică că influența dezvoltării asupra domeniului educațional variază de la influență completă până la nivelul declarației de intenție. În toate cazurile, sistemul școlar în general și profesorii în special participă activ la implementare [59, p.36-41]. Smooha S. notează că complexitatea socială a Israelului și structura umană diversă se reflectă în sistemul său educațional [49, p.185-199].

Diverse aspecte ale procesului educațional din Republica Moldova au fost analizate de savanții și practicienii: Andritch V., Cojocaru T. [6], Gutu V., Cojocaru V. [26], Pîslaru V. [40], Rosca L. [20], Rosca S. [43], Sprincean S. [50; 51; 52; 53; 54; 55], etc.

Scopul cercetării este: analiza comparativă a politicilor strategice educaționale din Finlanda și Israel, din cele mai dezvoltate țări ale lumii, pentru a redimensiona potențialul cognitiv,

formativ, constructiv al educației, la nivel individual și social; la nivel național și internațional; pentru a valorifica interconexiunile educației, economiei și politicii ocupării forței de muncă.

Scopul cercetării în educație, atât din punct de vedere al sistemului, cât și al procesului, este operaționalizat prin următoarele obiective:

1. Analiza aspectelor teoretice, metodologice, ideologice și politice ale statutului educației în contextul priorităților naționale.

2. Descrierea aranjamentelor structurale ale serviciilor educaționale, a mecanismelor de reglementare a acestora în ambele țări.

3. Identificarea și definirea componentelor politicii educaționale, inclusiv strategia de conducere, stilul de management, nivelul de autonomie și descentralizare versus centralizare, în ambele țări.

4. Examinare critică a statutului profesiei didactice și a implicațiilor sociale și politice ale acesteia. Analiză comparativă a procesului de formare continuă a profesorilor și a integrării acestuia în profesie.

5. Efectuare cercetării aprofundate asupra caracteristicilor specifice ale curriculumului care sunt cel mai potrivite pentru a răspunde cerințelor secolului XXI, pentru soluții și integrarea paradigmei inovaționale în politicile educaționale.

6. Analizarea soluțiilor și modelelor existente, în țări suplimentare, inclusiv Republica Moldova, pentru a contesta sistemul politic din Israel cu recomandările de îmbunătățire a politicii educaționale în instituțiile ministerelor guvernamentale și autorităților locale.

Ipoteza de lucru. Există o corelație directă care însoțește efectele reciproce între variabilele cercetării, inclusiv liniile de politică educațională exprimate prin statutul educației în Israel și Finlanda, politica de management, paradigma despre curriculum și autonomia managerială în luarea deciziilor și implementarea politicilor publice. Eficiența funcționării mecanismului educațional din Finlanda este asigurată de gestiunea procesului și de adaptarea periodică a curriculum-ului la solicitările pieții muncii din secolul XXI. Israel va reuși să depășească dificultățile cu care se confruntă în prezent, va soluționa problema securității naționale și va asigura reziliența tuturor cetățenilor, inclusiv a reprezentanților minorităților etno-culturale, dacă va asimila și va implementa recomandările ce reies din analiza comparativă a celor mai eficiente sisteme educaționale din lumea contemporană.

Problema științifică importantă soluționată. În mai multe țări dezvoltate ale lumii contemporane, educația este declarată - prioritate strategică. De la nivelul declarativ până la cel aplicativ al politicilor publice, parte componentă a cărora sunt politicile strategice educaționale, este o cale, pe care o parcurg guvernării conștienți de importanța schimbării atitudinii față de actorii principali ai procesului social, politic, educațional. Asimilarea experienței Finlandei, Singapore, țări care au depășit crizele interne și au înregistrat rezultate remarcabile în dezvoltarea economică, grație schimbărilor, reformelor sistemului educational, va permite Israelului, Republicii Moldova și altor state în curs de dezvoltare să parcurgă cu succes acest traseu, îmbogățind modelele educaționale de succes cu propriile particularități.

Metodologia cercetării. Metoda aplicată de la inițierea cercetării până la formularea concluziilor este analiza comparativă. Aceasta este promovată de studiile de politică comparată. „Compararea sistematică între țări, cu intenția de a identifica și, eventual, de a explica diferențele sau similaritățile dintre ele, în ceea ce privește fenomenul analizat. Prioritatea nu este derivarea de

informații despre aceste țări, ci adesea construirea și testarea teoriei, țările jucând rolul de cazuri. O astfel de abordare reprezintă o componentă majoră a cercetării în știința politică” [36, p. 279].

Au fost aplicate metode cantitative și calitative, analiza de date longitudinale și dependența de traseu. Metodele calitative confirmă parțial înțelesul lui E. Durkheim, potrivit căruia analiza comparativă sistematică este unul dintre mijloacele de bază pentru stabilirea generalizărilor socio-științifice în cercetarea macro-politică. Cu toate acestea, comparațiile în știința politică se confruntă cu dilema că, la nivelul sistemului politic ca întreg sau la nivelul statelor, există relativ puține cazuri de observat, în timp ce fiecare caz prezintă o complexitate uimitoare [42, pp. 648-664]. Metodele calitative în cercetarea macro-politică se situează între studiile de caz convenționale (cu multe variabile, dar un singur caz) și cercetarea cantitativă convențională (cu multe cazuri, dar relativ puține variabile). Comparația a fost realizată cu referire la patru variabile strategice selectate, delegate către principalele noduri de decizie în formularea politicii educaționale în fiecare țară. Caracteristicile variabilelor comparate sunt: statutul educației în fiecare țară, metodele de examinare și evaluare a cursanților, strategia de selecție a conținutului de învățare ajustat la cerințele secolului XXI și statutul și practica formării profesorilor. Analiza acestor variabile ne-a permis să definim impactul lor asupra dezvoltării capitalului uman, care joacă un rol important în obținerea succesului economic semnificativ, în rezolvarea problemelor din segmentul ocupării forței de muncă și în asigurarea rezilienței statului democratic, a grupurilor sociale și a fiecărui individ.

Cercetătoarea a utilizat o metodă de cercetare cantitativă, bazată pe colectarea de date dintr-un eșantion cât mai larg, cu numeroase observații despre date numerice, opinii, bugete, structuri organizaționale și standarde, precum și răspunsuri cantitative la rezultatele chestionarelor înregistrate în bazele de date stocate. După colectarea datelor, cercetătorul a aplicat instrumente statistice pentru a analiza datele. Ipoteza cercetării a fost testată, iar după sistematizarea datelor folosind instrumente statistice, s-au formulat concluzii, modele de acțiune și recomandări. Aceste acțiuni sunt reflectate în grafice, tabele, comparații de date și rezultate înregistrate pe parcursul mai multor ani.

Conținutul politicii educaționale strategice a fost extins pentru a prezenta date fiabile de la instituții naționale cu licențe valabile și credibile, cum ar fi birourile guvernamentale, organizații precum Banca Mondială, UNESCO și OECD, și informații de la autorități precum Oficiile Centrale de Statistică din Israel, Finlanda și fiecare țară, inclusiv Republica Moldova. Revizuirea literaturii teoretice include idei și mesaje din articole academice, cercetări și cărți scrise de specialiști de renume din Israel, Finlanda, Statele Unite și câteva țări din Orientul Îndepărtat, cunoscute pentru sistemele educaționale avansate, precum Singapore și China. Printre experții citați în teză se numără Hill L. [30, pp. 1-29], Flawith R.W. [21, pp. 263-282], Qingxin K.W. & Blyth M. [41, pp. 1276-1299] și alții. Se acordă o atenție considerabilă surselor educaționale din instituțiile de învățământ din Israel și Finlanda. Cercetătorul a utilizat metode de comparare, analiză și sinteză a datelor pentru a produce grafice și diagrame și pentru a analiza sursele statistice. Capitolul al doilea prezintă o analiză a statutului care examinează toate obiectivele necesare pentru a confirma sau infirma ipotezele cercetării.

În plus, pentru a identifica factorii influenți în comparația internațională, cercetătorul a completat harta constatărilor comparative. În acest scop, au fost utilizate instrumente statistice precum Anova și T-test. Analiza datelor a evidențiat variabile relevante pentru noi proiecte de

cercetare, indicând unde ar trebui să se schimbe și să se îmbunătățească situația pentru a promova sistemul educațional din Israel. Compararea a evidențiat, de asemenea, factorii care trebuie modificați sau asimilați în cadrul conceptelor strategice.

Cercetarea prezintă o contribuție **nouă și originală** din punct de vedere științific prin actualizarea discuțiilor teoretice despre statutul educației și poziția acesteia în politica internă și externă a statelor democratice contemporane. De asemenea, reprezintă un demers interdisciplinar de cercetare științifică, analizând interdependențele dintre calitatea educației, dezvoltarea durabilă a economiilor naționale și gradul de ocupare a forței de muncă. Analiza modelelor educaționale din Finlanda și Singapore permite cercetătorului să propună un model pentru sistemul educațional din Israel care să conducă la succes și performanță. În ceea ce privește Republica Moldova, valoarea teoretică a lucrării este concentrată în analiza de conținut a conceptelor de politică publică și politică educațională strategică.

Procesul de comparație și învățare din Finlanda, așa cum este descris în acest studiu, va deschide un orizont inovator și creativ pentru Statul Israel, permițând valorificarea statutului educației, inclusiv prin schimbări structurale, actualizarea și relevanța curriculumului și formării, pentru a dezvolta statutul și re poziționarea profesorilor în domeniul educației din Israel. Rezolvarea acestei probleme va deschide o abordare diferită și o direcție semnificativă pentru Israel, prin integrarea unei componente internaționale și a unei noi abordări pentru a răspunde tuturor nivelurilor populației.

Abordarea sistemică și multidimensională a politicii publice și a politicii educaționale strategice i-a permis autorului să observe că majoritatea definițiilor accentuează o perspectivă holistică a procesului de elaborare a politicilor, bazată pe convingerea că întregul este mai important decât suma părților sale, iar indivizii, instituțiile, interacțiunile și ideologia sunt toate importante, chiar dacă există diferențe notabile în importanța relativă a fiecărei părți.

Autorul este convins că politica educațională, ca obiect al cercetării științifice, implică: „... abordarea modului în care distribuția puterii și luarea deciziilor influențează rezultatele educaționale.” Abordarea pragmatică pe care cercetătorul o aplică în evaluarea educației ca sistem și proces oferă o bază teoretico-metodologică pentru identificarea soluțiilor de îmbunătățire a statutului educației în Israel, Republica Moldova și alte țări subdezvoltate.

Valoarea aplicativă a tezei rezidă în elaborarea unui studiu cu valențe fezabile prin analiza sistemică, interdisciplinară a politicilor strategice educaționale. Evidențiind etapele elaborării politicilor publice: nivelul declarativ și nivelul de implementare, am atras atenția factorului de decizie că politicile publice determină aranjamente, practici, norme și cadrul pentru realizarea ideilor și percepțiilor educaționale a liderilor instituțiilor puterii politice și a celor educaționale. Analiza modelelor selectate în procesul asimilării bunelor practici a sistemelor educaționale din Singapore, Canada, S.U.A. și Moldova ne-a permis să valorificăm principiile politicilor strategice educaționale esențiale care asigură succesul sistemului educational din fiecare țară.

De-a lungul anilor, tendințele nepotrivite de management al politicii educaționale au condus statul Israel de la un loc de frunte în domeniul educației (1970–1980) la ultimul loc în clasamentul mondial (al țărilor OCDE, 2019–2020) în exploatarea abilităților studenților israelieni. Acest fapt explică productivitatea redusă a lucrătorilor israelieni în multe domenii de activitate și o forță de muncă multiprofesională fără legătură cu viitoarea situație de pe piața muncii. Rezultatele științifice ale studiului includ date numerice despre studenți, rezultate ale

învățării, concepte economice (producție națională, producție locală, procent de angajați, procent de șomaj), comparații între modele pentru a dezvolta aranjamente educaționale și o revizuire critică a politicii educaționale din fiecare țară.

Procesul de comparație și învățare din Finlanda, așa cum este descris în acest studiu, deschide un orizont inovator și creativ pentru Statul Israel, permițând valorificarea statutului educației, inclusiv prin schimbări structurale, actualizarea și relevanța curriculumului și formării, pentru a dezvolta statutul și re poziționarea profesorilor în domeniul educației din Israel. Rezolvarea problemelor cu care se confruntă în prezent sistemul educațional din Israel va deschide o abordare diferită și o direcție semnificativă, prin schimbarea atitudinii față de integrarea tuturor grupurilor sociale – majoritare și minoritare – în procesul social și economic, precum și în implementarea programelor politice pentru dezvoltarea durabilă a societății, asigurând reziliența statului și a fiecărui cetățean.

Rezultatele cercetării oferă un suport important pentru actualizarea și aprecierea adecvată a poziției educației în prioritățile politicii interne și externe ale statelor democratice contemporane. Schimbarea paradigmatelor educației în baza asimilării cerințelor pieței muncii din societatea cunoașterii a secolului XXI, vor conduce la schimbarea percepției macro și micro asupra modului de gestionare a sistemului educațional, începând cu importanța schimbării percepției statutului educației în societate, evaluare. metode, statutul și dezvoltarea profesorilor în Israel, cu intenția de cooperare internațională cu sistemul de învățământ finlandez, învățare între egali și transparență organizațională.

Rezultatele cercetării variabilelor evidențiate, studiul fiecărei practici de succes are o semnificație majoră pentru managerii procesului educational, pentru cadrele didactice, pentru cursanți, pentru toți actorii procesului educational din Republica Moldova. În acest sens, lucrarea este recomandată în calitate de suport valoros pentru instituțiile preocupate de formarea profesională continuă a cadrelor didactice și a managerilor din domeniu, atât pentru Israel, cât și pentru Republica Moldova.

Aprobarea rezultatelor. Concluziile cercetării au fost expuse în capitolul: „Sistemul educațional din Finlanda: impact asupra dezvoltării durabile a societății”/ „The education system in Finland: impact on the sustainable development of society” din monografia colectivă: „Interconexiunile integrării sociale și consolidarea sistemului național de securitate”/ The interconnections of social integration and the strengthening of the national security system”, în 8 articole publicate în reviste științifice din Republica Moldova, România, Israel, în 9 articole publicate în culegerile, editate în baza conferințelor științifico-practice internaționale din Moldova.

Structura și volumul tezei cuprinde: introducere, trei capitole, concluzii și recomandări, bibliografie cu 285 de surse, 6 tabele, 25 figuri și 12 anexe. Volumul lucrării este de 150 pagini text de bază.

Cuvinte cheie: calitatea în educație, politici publice, politica strategică educațională, analiza comparativă, sistem educațional, proces educațional, serviciu educațional, dezvoltarea personalului didactic, cooperare strategică, curriculum.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** sunt incluse toate subiectele solicitate regulamentar: actualitatea și importanța temei abordate; descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor supuse investigației; scopul și obiectivele cercetării; ipoteza de lucru, problema științifică importantă soluționată; suportul teoretico-metodologic; noutatea și originalitatea științifică a cercetării; valoarea aplicativă a lucrării; aprobarea rezultatelor.

În capitolul **întâi: „Incursiuni teoretico-metodologice în domeniul politicilor strategice educaționale”** sunt expuse diverse definiții ale politicilor publice, care accentuează o perspectivă holistă a procesului de formulare a politicilor, o credință că întregul este mai important decât suma părților sale, că indivizii, instituțiile, interacțiunile și ideologia sunt toate importante, chiar dacă există diferențe notabile în ceea ce privește importanța relativă a fiecărei părți. Abordarea sistemică a politicilor strategice educaționale pune întrebări referitoare la adoptarea unui cod de teorii care urmărește să evidențieze succesele socio-economice ale unei țări, ale unui domeniu al vieții sociale. Cu referire la Israel și Finlanda, teoria politică acceptată în unele țări din Orientul Îndepărtat și din Europa de Est, urmărește să pună nevoile statului ca prioritate de top dincolo de libertatea de gândire și libertatea individului. În acest context, se cere o revizuire a bazelor teoretice ale procesului politic, a procesului decizional, a sistemului și procesului educațional.

În primul subcapitol: **„Politici strategice educaționale: incursiuni teoretico-metodologice”**, autoarea actualizează afirmația cercetătoarei Barbara J. Nelson: Politicile publice nu se definesc prin loc sau funcție guvernamentală, ci prin patru imperative intelectuale: un interes pentru întregul tipar al sistemelor politice și al proceselor lor; o credință potrivit căreia consecințele acțiunilor guvernamentale sunt importante; o luptă pentru a produce cunoaștere utilă și solidă din punct de vedere teoretic și empiric și o convingere că democrația este importantă [9].

Ca și orice alte politici publice, politicile educaționale strategice au mai multe niveluri, de la declarații până la realizare. Autoarea analizează nivelul declarativ și cel de implementare, menționând că cele mai serioase probleme apar la implementarea politicilor educaționale strategice. Pentru a reduce eșecul implementării unei politici educaționale strategice este necesară analiza situației existente. Situația curentă de la care se pornește pentru a se construi o politică educațională strategică poate fi analizată pe trei componente: problema, factorii care au generat-o și au impus justificarea importanței rezolvării ei.

O temă evidențiată de specialiștii din domeniul științelor educației, de analiștii politicilor publice, de autorii programelor de reformă a sistemului educațional – este cea a predării, a transmiterii cunoștințelor și a însușirii acestora. Cele mai bune sisteme de învățământ atrag în mod constant cei mai calificați oameni către profesia de cadru didactic, ceea ce duce la rezultate mai bune ale cursanților. În toate sistemele de învățământ examinate, am descoperit o legătură puternică între capacitatea lor de a atrage oamenii potriviți către profesie și statutul profesional. Planul național pe cinci ani a relevat necesitatea unui proces fundamental de schimbare pentru a aborda problema resurselor umane în predare. Articolul: *„Incentive and Rewards for Teachers”* [16], conține critici la adresa sistemului educațional din Israel.

În subcapitolul doi: **„Analiza politicii strategice educaționale din Israel și Finlanda”** autoarea analizează variabilele cercetării în cele două sisteme educaționale, punând în evidență particularitățile fiecărui sistem. Sistemul educațional israelian include educație formală și informală. Educația formală cuprinde etapele principale ale educației: învățământ preșcolar,

învățământ primar, învățământ gimnazial (liceu și liceu) și învățământ superior și superior. Educația informală include acțiuni în societate și în rândul tinerilor în domeniile educației adulților. Atribuțiile Ministerului Educației sunt legiferate în legile învățământului, iar ministrul Educației supraveghează performanța acestora, reglementările și instrucțiunile publicate în directive interne (circulare ale directorului general).

Politica educațională strategică israeliană aspiră să insufle cunoștințe și competențe, să extindă cercul de cursanți la fiecare nivel de educație, să reducă ratele de abandon școlar al elevilor și să ridice nivelul de educație în întreaga populație. Actualmente, sistemul de învățământ israelian se confruntă cu provocări complexe și, prin urmare, există un plan multianual condus de divizia executivă pentru strategie și planificare din ministerul guvernamental responsabil cu viziunea organizațională, împreună cu întreaga administrație a ministerului. În documentele strategice se acordă o atenție majoră principiului: egalitatea de șanse în educație pentru toate populațiile.

Sistemul de învățământ din Finlanda este apreciat la nivel internațional pentru principiile sale de înaltă calitate și egalitate. Finlanda oferă șanse egale pentru toți studenții și a obținut constant scoruri bune în clasamentele internaționale ale educației. O politică civilă promovează valorile egalității de gen, oportunități sociale, libertate personală, transparență administrativă și încredere la toate nivelurile. O analiză a naturii sistemului de învățământ finlandez se referă la valorile unice care îl caracterizează: încredere, egalitate și calitate.

Sistemul de învățământ din Finlanda este considerat unic, grație faptului că de-a lungul a trei decenii, a progresat de la mediocritate la performanță educațională ridicată. Actualmente, Finlanda oferă un model de excelență educațională, a construit un sistem educațional în care elevii săi sunt bine educați, iar evaluarea arată doar o variație minimă în performanța elevilor din diferite părți ale țării. Învățământul profesional urmărește îmbunătățirea competențelor forței de muncă și satisfacerea nevoilor pieței muncii. Ministerul Educației din Finlanda are un *Departament de Învățământ Profesional* și este responsabil de implementarea politicii guvernamentale și dezvoltarea programelor de îmbunătățire și eficientizare a educației profesionale.

În capitolul doi: **„Abordări comparative a politicilor strategice educaționale”** sunt expuse rezultatele analizei situației existente în care au fost examinate variabilele cercetării, fiind evidențiate dimensiunile: politică, economică, socială a politicilor strategice educaționale. Pentru a demonstra sau infirma ipoteza de lucru, autoarea a efectuat cercetări statistice bazate pe o analiză cantitativă a variabilelor într-un model de regresie. Instrumentele statistice precum ANOVA și testul T au fost utilizate în acest scop. Analiza statistică a scos la suprafață variabile relevante care necesită schimbare și îmbunătățire pentru a promova aranjamentele educaționale în Israel. Din diversitatea indicilor, autoarea concentrează analiza comparativă a celor două țări (Finlanda și Israel) pe contextele socio-economice.

În primul subcapitol: **„Analiza comparativă a dimensiunilor: politică, economică, socială a politicilor strategice educaționale”** autoarea analizează cheltuielile private ale gospodăriilor Finlandei pentru serviciile educaționale, care includ un „coș” de cheltuieli financiare pentru a susține nevoile cursantului. Unele dintre cheltuieli sunt direct legate de studenți, iar unele sunt pentru toate persoanele din gospodărie: studenți și non-studenți. Finlanda acționează printr-o linie politică uniformă care urmărește să aplice legea educației obligatorii pentru toți cetățenii. Educația informală este, de asemenea, gratuită și finanțată de autoritățile locale care obțin bugetul guvernamental pentru a o finanța. Prin urmare, familia nu trebuie să-și facă griji cu privire la

bugetul familiei și privat și nu va exista niciun cost cu excepția cheltuielilor minime. Conform site-ului economic și statistic <https://www.ceicdata.com/>, cheltuielile private reprezintă 0,4% din cheltuielile cu învățământul global din ultimii 20 de ani (inclusiv învățământul terțiar și studiile în instituțiile de învățământ superior. În 2021, 72% dintre toți elevii de liceu din Finlanda (ISCED 3) urmează educație și formare profesională, în timp ce datele similare din țările OCDE sunt de 42%. Datele ridicate din Finlanda sunt legate de numărul de studenți în învățământul pentru adulți. În multe alte țări, educația profesională include formarea tinerilor pentru piața muncii; prin urmare, vârstele elevilor sunt în mod natural scăzute.

De ani de zile cheltuielile naționale pentru educație în Israel sunt printre cele mai mari dintre țările OCDE. Conform comparației internaționale realizate de Biroul Central de Statistică cheltuielile în 2019 în instituțiile de învățământ din Israel au fost de 7,2% din PIB față de 5,6% în țările OCDE. Partea de cheltuieli publice pentru finanțarea educației în Israel, în 2019, fără educația preșcolară, a fost de 81%, comparativ cu 83% din media OCDE. Cheltuielile private pentru educație sunt foarte mari în comparație cu țările occidentale și țările OCDE. Cheltuielile naționale pentru educație în 2020 au fost de 103 miliarde de șekeli la prețuri curente, ceea ce reprezintă 8,1% din produsul intern brut.

Rezumând rolul și statutul sistemului de învățământ în contexte socio-economice, aflăm că există o diferență substanțială și fundamentală la nivel guvernamental și percepția strategică a interacțiunii dintre educație și economie. Pe de o parte, în Finlanda, există un sistem de relații de muncă, angajament național, ascultare și aderență la nevoile societății și la economia locală, care se reflectă în proiectarea politicilor de educație și formare a studenților pentru sectorul economic al țării, pentru nevoile sociale. În același timp, Israelul se află într-o situație complexă din cauza politicilor nereușite care perpetuează disparitățile sociale (centru și periferie, excluderea comunităților și minorităților), nu investesc în infrastructura umană și minimizează sau chiar anulează educația profesională pentru studenți și adulți.

În subcapitolul doi: „**Abordări calitative și cantitative a personalului educațional în cele două sisteme: finlandez și israelian**” sunt analizate modalitățile de evaluare și examinare de la fiecare etapă de învățământ, care dezvăluie o percepție a cursanților într-un anumit sistem educational. Metodele de evaluare și examinare sunt un proces de descoperire care ajută la promovarea realizărilor elevilor și la îmbunătățirea proceselor de predare prin furnizarea de date bazate pe constatări și stabilirea unor obiective concrete de îmbunătățire.

Conform raportului publicației guvernamentale finlandeze, politica de evaluare și examinare a rezultatelor din Finlanda permite elevilor autonomia perceptivă și încurajează creativitatea în loc să-i pună pe elevi în cursă competitivă pentru realizări numerico-cantitative. Finlanda folosește un test anual pentru a evalua rezultatele învățării în școală. Aceste teste se concentrează pe disciplinele de matematică, limba maternă și literatură. Disciplinele suplimentare, cum ar fi: arta și multiculturalismul, sunt adăugate datorită obiectivelor Ministerului.

Procesul de evaluare și metodele de examinare din Israel au suferit modificări minore de-a lungul anilor, dar se bazează încă pe rezultatul produsului. Această abordare este susținută de politica încă de la înființarea lui. Criza „COVID-19” a creat o „bulă de presiune” sau o oportunitate în sistemul educațional. Acesta trece printr-un proces care poate schimba fundamental metodele de evaluare și examinare. În sistemul israelian în problema „evaluării realizărilor”, există două abordări diferite: *abordarea calitativă*, prin care evaluarea este percepută ca evaluare pentru

învățare, cunoscută sub denumirea de „evaluare formativă” și *abordarea cantitativă*, prin care evaluarea este percepută ca evaluare a învățării, cunoscută sub denumirea de „evaluare sumativă”. Fiecare abordare stabilește diferite *obiective de evaluare* care influențează cultura de învățare și predare în clasă și o direcționează. Obiectivele evaluării în cadrul abordării calitative sunt furnizarea de feedback detaliat pentru a promova învățarea și predarea. Scopurile evaluării prin cea de-a doua abordare sunt rezumatul sau raportul realizărilor cursanților, folosind o notă numerică, pentru sortare, certificare etc.

Din analiza politicilor strategice educaționale a celor două țări observăm diferența fundamentală în aprecierea rolului pe care fiecare țară îl atribuie sistemului educațional. Diferența în aprecierea statutului educației este analizată în articolul cercetătoarei: „*Politica educațională în Finlanda*” [17]. Legătura dintre sisteme, sincronizarea curriculum-ului și dimensiunea culturală a dezvoltării cursanților sunt proeminente în politica Finlandei privind evaluarea cursanților și metodele de examinare, accentual fiind pus pe dezvoltarea independenței de gândire în contexte sociale și individuale.

Statul Israel se străduie pentru a avea *rezultate imediate cu un scop dovedit și măsurabil*. Politica de măsurare a realizărilor este impregnată de cultura israeliană. Este o percepție culturală în fiecare cultură organizațională din sistemele de muncă și management. Această abordare socială pune presiuni asupra sistemului de învățământ pentru a îndeplini ținte clare, validate prin nota numerică și impune funcționarilor (profesorii de grădiniță, profesorii, directorii, supraveghetorii și lectorii universitari) să se afirme în mod constant.

În capitolul **trei**: „*Bune practici și paradigme inovatoare în domeniul educației*”, au fost diagnosticate și studiate diverse modele educaționale, practicate în țări proeminente, cum ar fi: Singapore, Canada, S.U.A. care au implementat politici strategice educaționale de succes. Teza inițială, justificată multiplu este: secolul al XXI-lea solicită abilități și specialiști de înaltă calificare, care trebuie instruiți și orientați către angajare în câmpul muncii al societății bazate pe cunoaștere. Specialiștii în educație au subliniat că în secolul XXI, sistemul de învățământ trebuie să schimbe accentul de la învățarea materialelor definite, bazate pe repetiție și să se concentreze pe insuflarea abilităților generale pe care le vor servi elevilor de-a lungul vieții. Succint este prezentată situația din sistemul educational al Republicii Moldova, aflat în plin proces de reformare, restructurare, de schimbare a sistemului de management. Sunt notate schimbările pozitive, dar și problemele cu care se confruntă specialiștii, actorii procesului educational.

Au fost prezentate rezultatele generalizate ale anchetării, chestionarul, reieșind din cerințele unui studiu cantitativ referitor la variabilele selectate. (Anexa 1). Au fost intervievați 158 de actori activi ai sistemului educațional din Israel.

În primul subcapitol: „*Politici strategice educaționale: bune practici și soluții*” sunt prezentate modelele procesului educațional din: Singapore, Canada, SUA și Republica Moldova. Sunt evaluate: statutul educației, politica de formare a profesorilor, dezvoltarea profesională. În modelul Canadian este pusă în evidență echitatea, este unul dintre cele mai echitabile sisteme de învățământ din lume. Sistemul canadian conectează educația cu rezultatele economice și sociale. Sistemul de învățământ american este unul dintre cele mai complexe din lume și se schimbă de la stat la stat și chiar de la oraș la oraș. La fel ca în Israel, există și orașe din Statele Unite care oferă cu succes educație de calitate elevilor lor, spre deosebire de cei care eșuează în această sarcină, cu școli excelente și inovatoare alături de școli care dăunează viitorului comunităților pe care le

deservesc. De asemenea, se ocupă de o populație eterogenă cu decalaje economice și sociale. Există două sisteme de învățământ în S.U.A., public și privat. Nu există un sistem național de educație, deși guvernul alocă resurse și consiliere pentru programele federale din sectorul public și privat. Sistemul de învățământ public acceptă copiii cu vârste cuprinse între 5 și 16 ani, deși guvernul nu impune un curriculum uniform, ci supraveghează programele școlare. Toate școlile publice predau aritmetică, științe, citit, scris, științe sociale, istorie și geografie. În multe alte școli, educația fizică, muzica, arta și limbi suplimentare sunt predate ca parte a unui curriculum extins.

Procesul didactic la nivel național este prezentat în baza analizei de conținut a documentelor oficiale: Codul Educației al Republicii Moldova; Cadrul de referință al Curriculum-ului Național; Recomandările Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene; Acordul de asociere dintre RM și UE; paginile electronice ale instituțiilor publice; datele statistice; studii/rapoarte/ note de politici/ evaluări efectuate de alte instituții publice și private.

Parlamentul Republicii Moldova a aprobat, în iunie 2020, strategia națională de dezvoltare 2030 numită „Moldova 2030”. Scopul acestui program strategic este de a îmbunătăți semnificativ calitatea vieții în Moldova, de a reduce exodul de creiere a tinerilor, de a crește atractivitatea economico-comercială a țării, de a crea infrastructuri ocupaționale în toată Moldova (nu doar în capitală) și oportunități de dezvoltare individuală pentru tinerii profesioniști.

O parte centrală și semnificativă a angajamentului programului Moldova 2030 vizează întărirea statutului educației. Politica de evaluare și examinare din Moldova este asemănătoare cu cea din Israel. Scala de evaluare este gradată într-o distribuție numerică, începând cu note mari (clasa A) până la note susținute (clasa D). Autoritățile publice centrale din Moldova înțeleg că societatea moldovenească devine încet o societate a cunoașterii, iar economia acesteia va avea nevoie de specialiști calificați.

În subcapitolul doi: **„Paradigme inovatoare în contextul politicilor strategice educaționale”**, sunt expuse rezultatele cercetării empirice a măsurătorilor, opiniilor din domeniu pentru a prezenta aspecte combinate și încrucișate ale punctelor de interfață ale sistemului care necesită actualizare și inovație, opinii și politici. Prin urmare, a fost alcătuit un chestionar de anchetă pentru studiu cantitativ în care 158 deținători de rol din sistemul educațional au fost întrebați despre aspectele cheie, subiectul variabilelor acestei cercetări. Chestionarul care cuprinde 34 de întrebări (chestionarul este atașat ca Anexa nr. 1), fiind sistematizate răspunsurile, ne oferă următoarele rezultate cheie. Constatările unor afirmații asociate cu patru factori importanți pe baza cărora se stabilește paradigma educației în Israel și astfel cum sunt revizuite, analizate și comparate în raport cu Finlanda, iar în primul supcapitolul, cu 3 țări: (1) Statutul profesorilor și educației în Israel; (2) metodele de evaluare și examinare a studenților; (3) curriculum și pregătirea elevilor pentru a satisface cerințele secolului XXI; (4) procesul de formare a cadrelor didactice. Chestionarul sondajului a fost analizat statistic și au fost evidențiate posibile diferențieri și corelații între variabile pentru a identifica cei mai relevanți factori, care, dacă vor fi abordați, vor schimba harta educațională în Israel și poate chiar vor îmbunătăți capacitatea sistemului educațional în mod similar cu ceea ce se întâmplă în Finlanda.

Din concluziile analizei literaturii de specialitate, analizei comparative efectuate între Israel și Finlanda despre variabilele cercetării, analiza modelelor existente de sisteme educaționale de succes în alte țări și rezultatele cercetărilor statistice de la 158 de lucrători din sistemul educațional

israelian, cercetătoarea propune următoarele paradigme inovatoare, conform variabilelor examinate:

- **Evaluarea realizărilor va fi efectuată pe tot parcursul procesului de învățare, numită evaluare formativă**, prin furnizarea de feedback detaliat pentru a progresa și a îmbunătăți studenții. - **Va fi integrat un nou pas**, cunoscut sub numele de evaluare pentru procesul de învățare, care va fi adoptat, inclusiv mai mulți pași critici în care profesorii și studenții sunt parteneri.
- **Sudenții vor fi participanți activi** în timpul învățării și, astfel, își vor îmbunătăți performanța de înțelegere a materialului învățat.
- **Inovare în curriculum și pregătirea cursanților pentru secolul 21** – cercetătoarea propune inovare în conținut pe baza a trei principii principale: (1) alfabetizare actualizată și relevantă în domeniile de cunoaștere și conținut; (2) abilități în domeniul cognitiv personal; abilități, și domenii socio-emoționale; (3) accent pe educație și valori sociale, comunitare și individuale.
- **Alfabetizarea actualizată și relevantă în domeniile de cunoaștere** și subiecte de studiu de conținut vor include inovația în arte; științe umaniste și sociale și accent pe limbi străine; accent pe subiectele STEM (știință, tehnologie și matematică); discipline din domeniul sănătății și bunăstării (educație fizică, educație pentru sănătate, religie și etică); discipline care vizează piața muncii, precum și educație și consiliere în carieră și managementul afacerilor. Învățare interdisciplinară: ca parte a inovației, se propune ca domeniile de studiu să se bazeze pe abilități de învățare integrativă din secolul XXI și nu pe domenii de cunoștințe izolate.
- **Dezvoltarea: abilități semnificative** de a dezvolta gândirea critică, independentă și creativă, precum și abilități de analiză și rezolvare de probleme.

Propunerile autoarei de ameliorare a condițiilor de studii, de predare, de sporire a calității educației au fost implementate în **Colegiul municipal din Tira**, un centru de învățare și îmbogățire, care funcționează în beneficiul locuitorilor orașului în cadrul Direcției pentru Educația Adulților, al direcției comunitare a municipiului și cu asistența Ministerului Egalității Sociale, **Ramla – Școala Sf. Joseph**.

CONCLUZII SI RECOMANDARI

Concluzii generale

Conform elaborării tezei, există câteva concluzii:

1. În secolul 21, au loc schimbări remarcabile în modul în care trăiesc oamenii și comunitățile. Există un discurs global în știința contemporană, teoria politică și științele educației despre necesitatea reformării sistemului de învățământ și a reproiectării acestuia pe baza curriculumului, cu obiectivul dezvoltării și întăririi competențelor care sunt relevante pentru vremurile noastre istorice. Unii savanți, specializați în diverse domenii ale științei contemporane, susțin că politica și sistemele educaționale ar trebui concepute pentru a dota studenții cu competențele esențiale pentru integrarea cu succes în societatea și economia secolului XXI. Aceste procese au avut ca rezultat o schimbare a abordării educației, aceasta fiind ridicată la o poziție de prioritate națională și regională, după cum reiese din politicile publice ale statelor democratice. Cercetătoarea, în articolul său „Politica educațională în Finlanda” [76, pp. 594-595], remarcă, de asemenea, importanța proceselor de conducere a schimbării în politica educațională a instituției politice din Finlanda și în schimbările de politică din alte țări. Legislația și politica afectează direct abilitățile capitalului uman în secolul XXI.
2. Conceptul de reformă strategică în educație a devenit o trăsătură proeminentă a discursului academic și filozofic în diferite țări. Cu toate acestea, conceptul de investiții sporite în educație, în special în ceea ce privește alocarea bugetară, nu a produs în mod constant rezultatele anticipate. Acest lucru este potrivit autorului tezei, care își prezintă constatările în articol. Articolul „Statutul profesorului în Finlanda” [74] elucidează provocările considerabile inerente reformei strategice sau schimbării în sistemul educațional, în special în cadrul unei instituții. Succesul sau eșecul unei inițiative de reformă este condiționat de existența unei „interfețe reciproce” între caracteristicile intrinseci ale reformei în sine și mediul educațional în care este implementată. Succesul reformelor depinde de relațiile reciproce dintre instituțiile de învățământ și administrația publică locală responsabilă de elaborarea politicilor publice. Este de cea mai mare importanță ca educația să fie ghidată de o politică clară și consecventă. Este necesară o politică care să asigure o finanțare echitabilă și să cuprindă o cultură organizațională care acordă prioritate excelenței și realizării, împreună cu investițiile în capitalul uman, sprijinul profesorilor și sprijinul politic pentru a facilita schimbările de proces dorite.
3. O analiză comparativă a politicilor educaționale strategice din cele două țări a fost realizată pe baza variabilelor de cercetare, care sunt denumite și criterii. Criteriul inițial se referă la statutul educației în țara în cauză. O analiză de conținut a surselor care stau la baza teoretică a cercetării i-a permis autorului să concluzioneze că unele țări acordă prioritate educației la nivel de politică internă și externă. Alți cercetători și autorul tezei susțin că există o relație cauză-efect între investițiile în educație și producția socio-economică națională. Acest lucru se extinde dincolo de simplele considerații financiare pentru a include atitudinile guvernamentale și sociale față de dezvoltarea capitalului uman în țară. O astfel de decizie strategică necesită factorilor de decizie să modifice agenda publică și să lucreze pentru îmbunătățirea întregului sistem de învățământ. Aceste constatări au fost reflectate și în articolul cercetătoarei, „Egalitatea de șanse în sfera educațională a Israelului” [73, p. 75-76], în care ea a remarcat

- conexiunile circumstanțiale pe care educația le creează în cadrul sistemului economic și influențează calitatea capitalului uman din țară și, ulterior, sistem politic.
4. Al doilea criteriu, care este prezentat ca o variabilă de cercetare, este o investigare a impactului calității predării și al capitalului uman asupra conducerii sistemelor și instituțiilor educaționale. Cele mai eficiente sisteme educaționale atrag în mod constant indivizi cu vocație pentru predare, iar aranjamentele guvernamentale au ca rezultat rezultate optime ale elevilor la toate nivelurile de învățământ, de la grădiniță până la învățământul superior. Aceste țări pun în aplicare măsuri substanțiale pentru a garanta calitatea forței lor de muncă didactice. Aceste țări implementează procese riguroase de selecție pentru potențialii stagiați, dezvoltă metode eficiente de identificare a candidaților potriviți și oferă pachete de remunerare competitive cu obiectivul de a atrage și reține tineri profesori. Autorul tezei se bazează pe ideile altor savanți și propune că calitatea oricărui sistem de învățământ este condiționată de calitatea personalului său didactic. Se poate concluziona din experiența țărilor ale căror procese de formare au fost revizuite amănunțit (Coreea de Sud, Singapore, Hong Kong, SUA, Marea Britanie și Canada) că are loc un proces multidimensional prin combinarea sistemelor naționale (educație, economie, ocupare) în favoarea de a folosi abilitățile candidaților pentru a „câștiga” pe cei mai buni. Rezultatele cercetării au fost incluse ca constatări intermediare în monografia scrisă de cercetătoarea și profesorul Ludmila Roșca [68], care a prezentat avantajele politicilor politico-educative și naționale care au condus Finlanda de-a lungul anilor.
 5. Urmând concluzia referitoare la al doilea criteriu examinat – calitatea predării în instituțiile pre-academice, se poate concluziona că, în unele țări, precum Regatul Unit, se „vinde” predarea de înaltă calitate prin utilizarea tacticilor de marketing și recrutare din sectorul de afaceri. În plus față de această abordare, există reglementări pentru filtrarea candidaților inadecvați, însă oferta de candidați este relativ mare. Această concluzie a fost extrasă din articolul autorului „Incentive și recompense pentru profesori, cazul sistemului educațional din Israel” [72]. Această concluzie indică faptul că cele mai bune sisteme educaționale funcționează pe două axe principale. În primul rând, dezvoltă mecanisme eficiente pentru selectarea și formarea profesorilor. În al doilea rând, asigură filtrarea și un salariu corespunzător încă din etapa de recrutare. Aceste două axe au un efect clar și dovedit asupra calității persoanelor care intră în învățământ.
 6. Concluziile studiului de cercetare au demonstrat o discrepanță profundă și omniprezentă între cele două viziuni asupra lumii, așa cum demonstrează politicile educaționale strategice contrastante ale Finlandei și Israelului. Modificările în politica educațională și statutul educației în ansamblu se reflectă în discrepanțe de percepție în cadrul structurilor sistemului (Figure 2.3, 2.7), abordarea națională a finanțării sistemului (Tabele 2.1, 2.2) și implicațiile acestora pentru cheltuielile private. În special, în ceea ce privește sfera economică, acest lucru este evident în domeniul ocupării forței de muncă. În concluzie, autorul generalizează rezultatele obținute, afirmând că decalajele de percepție se referă la atitudinile factorilor de decizie și conducătorilor instituțiilor economico-financiare și de învățământ, aleșilor și conducătorilor sistemului de învățământ și statutul acestora în tapiseria socio-culturală a fiecărei țări. Autorul subliniază că această discrepanță se reflectă în modul în care sistemele economice și de ocupare a forței de muncă interacționează (Figure 2.2, 2.4, 2.6, 2.8) și rolul sistemului educațional. Existența acestor lacune depinde de configurația structurală a

sistemului, de originile istorice ale sistemului și de structura demografică a societății. În concluzie, autorul evidențiază că sistemul israelian se caracterizează printr-un grad ridicat de centralizare, cuplat cu o centralizare perceptivă care transmite o lipsă de încredere în angajații sistemului educațional. Toate domeniile doctrinare ale sistemului educațional israelian (Figura 2.7) sunt concentrate în mâinile „secretariatului pedagogic”, care dirijează dezvoltarea curriculumului, excluzând astfel posibilitatea unei gândiri sau acțiuni independente din partea profesorilor (de la grădiniță până la liceu). În contrast, sistemul finlandez (Figura 2.3) este deschis, autoritatea este descentralizată, iar „terenul” cooperează în dezvoltarea și aprobarea deciziilor privind pedagogia necesară, inclusiv procesele de evaluare a profesorilor. De asemenea, sistemul finlandez actualizează programele la fiecare patru ani pentru a menține o legătură fluidă cu sistemul său economic și de ocupare a forței de muncă (o temă care trebuie clarificată în sistemul israelian).

7. Investigarea celei de-a doua variabile a permis autorului să fundamenteze concluzia. Sistemul de învățământ finlandez a conceput o serie de formate de examen bazate pe o „scara dificultăților” progresivă și integrată, care începe la nivelul școlii elementare și continuă să evolueze. Această abordare permite sistemului să orienteze elevii către o socializare umanistă și responsabilă din punct de vedere moral, echipându-i în același timp cu cunoștințele și abilitățile necesare pentru viața lor viitoare. În consecință, autoritatea instituțiilor de învățământ este investită la nivel local în cei care sunt cel mai familiarizați cu publicul țintă. Personalului educațional i se permite autonomie pedagogică, dar trebuie să adere la standardele de supraveghere a calității, care sunt de natură constructivă, mai degrabă decât critice. În schimb, abordarea adoptată în politicile educaționale din Israel este una de examinare cantitativă a rezultatelor, după cum deduce autorul. Aceste deficiențe ale abordării se reflectă în rezultatele evaluărilor internaționale, care au demonstrat în mod constant diferențe semnificative în comparație cu Finlanda (Figura 2.10). Este imperativ să recunoaștem că performanța slabă a țării este în mare parte atribuită discrepanțelor demografice. Un aspect îngrijorător al politicii educaționale din Israel este menționat în articolul „Politica educațională în Finlanda” [76] și reprezintă o concluzie a celui de-al treilea obiectiv al cercetării. Acest articol social a examinat, printre altele, politica guvernului față de grupurile minoritare și a arătat că atât statul, cât și societatea au eșuat în formularea unor strategii eficiente pentru promovarea și sprijinirea acestor grupuri, în special în rândul societății arabe (Figura 2.9). Acest lucru a generat lacune semnificative de cunoștințe și competențe, care afectează negativ productivitatea muncii și economia în ansamblu.
8. Discrepanța dintre cele două sisteme este exemplificată de discrepanțele observate la compararea datelor privind a treia variabilă, și anume actualizarea curriculum-ului și pregătirea cursanților pentru a răspunde cerințelor secolului XXI. Analiza autorului asupra surselor accesibile a relevat faptul că abordarea educațională a Finlandei se aliniază cu Proiectul OCDE Educație 2030 [269] și seamănă foarte mult cu strategia sa însoțitoare în ceea ce privește componentele sale de bază, și anume alfabetizarea în domeniile cunoașterii, abilitățile de gândire și socio-emoționale și educația pentru valori la nivel social și nivelurile individuale. Guvernul finlandez supraveghează dezvoltarea curriculei în conformitate cu acești factori de conținut (Figura 2.12), care informează politica generală de revitalizare sau reînnoire a conținutului (Comitetele de subiecte, Figura 2.13) și metodele de predare necesare. Rezumatul

menționat mai sus al caracteristicilor sistemului de învățământ finlandez (Annex 13) conduce la concluzia că statul promovează inovația educațională, transparența organizațională, egalitatea și pluralismul în abordarea curriculară și necesitatea de a pregăti cursanții pentru secolul XXI. În schimb, în timp ce statul Israel a adoptat principiile enunțate de Departamentul pentru Educație al OCDE (Figure 2.13), nu a implementat nicio modificare semnificativă în conformitate cu aceste principii. Sistemul rămâne centralizat (Figure 2.14), mijloacele de examinare rămân așa cum erau și nu există nicio discuție fundamentală sau intenționată despre schimbarea sau actualizarea curriculumului. Strategia adaptată a rămas în mare parte neschimbată față de iterația sa din anii 1980, cu doar modificări minore care sunt în mare parte „cosmetice” (Figure 2.14).

9. Luând în considerare cea de-a patra variabilă, și anume statutul profesorului și procesul de formare, autorul identifică o distincție practică care reiese din discrepanțele dintre cele trei variabile precedente. În societatea finlandeză, statutul profesorilor este ținut în mare atenție, iar politica de formare a profesorilor este eficientă în atragerea de capital uman de înaltă calitate, permițând selecția meticuloasă a profesorilor. În schimb, statutul profesorilor din Israel este la un nivel scăzut fără precedent (februarie 2022). Atitudinea predominantă față de cadrele didactice este una de jenă și scandal, ceea ce sugerează că sistemul optim ar fi unul de natură trecătoare. Articolul cercetătoarei „Incentive și recompense pentru profesori, cazul sistemului educațional din Israel” [72] prezintă o realitate problematică în atragerea unor candidați nepotriviți pentru învățământ, ceea ce duce la cerințe minime de formare (pentru ocuparea posturilor). Prin urmare, sistemul educațional israelian rămâne blocat într-un cerc vicios, fără un efort concret sau dorință de a ieși din această situație insuportabilă. Concluzia celui de-al patrulea obiectiv al cercetării este că este necesară o reformă semnificativă în procesul de recrutare a candidaților pentru predare, printr-o filtrare și sortare strictă și un model de angajare adecvat, care să atragă candidați de calitate (așa cum se întâmplă în modele precum cele din Finlanda și Singapore).
10. Modelele și soluțiile propuse în Capitolul al treilea descriu, de asemenea, modele de succes din mai multe țări care au reușit să dezvolte și să promoveze o politică educațională inovațională, având ca punct de plecare criza sistemului educațional la nivel național, așa cum este cazul Israelului în prezent. Țările selectate pentru analiză sunt următoarele: Singapore, Canada și Statele Unite, care sunt recunoscute ca exemplare de reformă educațională eficientă, au fost selectate pe baza unei crize strategice în sistemele lor educaționale respective, analogă cu cea experimentată de Israel, cu caracteristici comparabile în ceea ce privește cele patru variabile analizate. Singapore este considerat în prezent un model de excelență în educație, cu performanțe constant ridicate la toți indicatorii din evaluările internaționale. Țara și-a schimbat politica strategică de educație prin care a actualizat toți indicatorii corespunzători variabilelor de cercetare examinate (programul Teach Less, Learn More). Canada, în special în provincia Ontario, dar și în alte regiuni, a conceput un model de management educațional care oferă un răspuns adecvat la variabilele de cercetare, cu accent pe egalitate cuprinzătoare, transparență și o cultură organizațională a deschiderii, integrării sistemice, și eficacitate. A fost dezvoltat un sistem educațional stabil și progresiv (vezi Figura 3.1 din teză). Din articolul „Oportunități egale în sfera educațională a Israelului” [73], concluzionăm că SUA, având o populație heterogenă și multiculturală, a traversat o criză masivă a sistemului public de educație în anii

1990. La începutul anilor 2000, a avut loc o schimbare perceptuală, în principal printr-o schimbare a politicii educațional-politice, orientată către trei direcții principale pentru dezvoltarea unui sistem inovator (Figura 3.2). Direcțiile de reformă dorite pentru Israel pot fi concluzionate din articol și din comparația dintre Israel și SUA. Un tabel din Anexa 15 rezumă soluțiile utile din cele patru țări și perspectivele dorite pentru sistemul israelian.

11. Pentru a consolida un program integrativ bazat pe soluții interdisciplinare, autorul a realizat un studiu cantitativ utilizând un chestionar de anchetă ca instrument de cercetare, care a condus la o înțelegere mai cuprinzătoare și nuanțată a circumstanțelor din domeniu. Rezultatele sondajului oferă o bază convingătoare fie pentru coroborarea, fie pentru infirmarea constatărilor studiului comparativ. Cei 158 de participanți la sondaj (directori, coordonatori, inspecți și profesori) au identificat discrepanțe în alocarea finanțării, resurselor și investițiilor în sistemul israelian (Figura 3.4). Ulterior, dezavantajul relativ al sistemului israelian a fost comparat cu mijloacele de evaluare și testare dintre Israel și Finlanda (Figura 3.5). Modelul de regresie a produs următoarea concluzie: factori care leagă calitatea sistemelor de predare și modul în care acestea sunt auditate, calitatea și reînnoirea conținutului curriculumului, calitatea și profesionalismul personalului didactic și alți factori care leagă politicile publice (finanțare/investiții)/reducerea decalajului iar egalitatea politică va duce la schimbare. Este de cea mai mare importanță ca politica să fie articulată într-o manieră care să „exploateze” statutul educației în rândul factorilor de decizie. Alocarea strategică a finanțării și investițiilor va avea ca rezultat, în cele din urmă, îmbunătățirea politicii.
12. Israelul și Finlanda au menținut relații politice și diplomatice din 1950. Relația bilaterală este caracterizată printr-un angajament cu mai multe fațete într-o serie de domenii, inclusiv comerț, economie, securitate, educație și cultură. Un aspect demn de remarcat al relației diplomatice este instituirea unui sistem educațional și a unui proces de învățare reciprocă, în primul rând în Israel, datorită recunoașterii excelenței sistemului finlandez în management. Un număr semnificativ de delegații din sistemul educațional (cercetătorul era membru al unei astfel de delegații) au fost trimise pentru a examina sistemul finlandez și a evalua potențialul de integrare a trăsăturilor distinctive ale paradigmei naționale finlandeze în sistemul local israelian. Sistemul de relații menționat anterior a avut ca rezultat consolidarea legăturilor politice și o contribuție reciprocă la dezvoltarea economică a ambelor țări. În calitate de membru al delegației naționale israeliene, am fost foarte impresionată de instituția de învățământ finlandeză și de capacitatea sa de a conduce tendințele și procesele politice, sociale și educaționale din cadrul sistemului local. Analiza și constatările din turneele profesionale au fost prezentate la conferințe organizate în Israel și în articolul „Politica educațională în Finlanda” [76].

Conform concluziilor noastre din teza, putem formula câteva recomandări:

1. Se recomandă inițierea unei reforme structurale de către Ministerul Educației din Israel în colaborare cu Ministerul Economiei și Finanțelor. Această reformă ar trebui să presupună implementarea unui program de politică politico-educațională care este de natură interdisciplinară și care vizează îmbunătățirea politicii educațional-economice în Israel. Planul va fi implementat într-o manieră strategică de către ministerele guvernamentale și într-o manieră aplicată de către autoritățile locale. Cercetătoarea face următoarele recomandări:

1.1 Ministerul Educației din Israel – de a stabili o politică clară de prioritizare a programelor de studii și formare pentru profesii cu viitor profesional care reduce riscul de șomaj. Acest lucru este dovedit de alocarea unor resurse și bugete semnificative sistemului de formare profesională, ceea ce are ca efect să îl facă mai atractiv pentru studenții relevanți și să faciliteze tranzițiile profesionale de la profesii irelevante pentru populația matură.

1.2 Ministerele Economiei și Finanțelor din Israel urmează să implementeze un model de bugetare revizuit pentru instituțiile de învățământ superior. Implementarea unei politici care prioritizează domeniile de studiu cu interes tehnologic și ocupațional, împreună cu o creștere a bugetelor și a burselor, servește la îmbunătățirea ofertei de programe de studii inovatoare.

Scopul este restabilirea și creșterea numărului de instituții de învățământ profesional în Israel, în vederea adaptării acestora la profesiile și, în special, la competențele cerute în secolul XXI. Această procedură va face parte din procesul necesar de actualizare și reînprospătare a curriculumului. Este de cea mai mare importanță să subliniem importanța redeschiderii căilor de formare profesională, în special în lumina rolului esențial al instituțiilor de învățământ și a principiului fundamental al educației echitabile pentru toți.

2. Se recomandă ca Ministerul Educației din Israel să adapteze metodele de evaluare și examinare din instituțiile de învățământ și formare la metodele de predare inovatoare și avansate și să creeze o cultură a dialogului constant între elevi și profesori. Pe aceste metode se vor baza abilitățile academice adaptate economiei și angajării secolului XXI. Reglementările vor fi adoptate în cadrul unei politici politico-educative a întregii unități de învățământ (inclusiv învățământul superior). În acest scop, cercetătoarea propune următoarele etape:

2.1 Realizările vor fi evaluate pe tot parcursul procesului de învățare și denumite evaluare formativă. Evaluarea va fi însoțită de feedback cuprinzător, care va facilita învățarea și va îmbunătăți calitatea predării.

2.2 Se recomandă întreprinderea unui proces de evaluare a învățării, care să cuprindă următoarele etape: (1) planificarea proceselor de predare și învățare; (2) stabilirea obiectivelor de realizare care urmează să fie evaluate; (3) proiectarea sarcinilor și stabilirea criteriilor de evaluare; (4) performanță cu feedback constructiv; (5) identificarea punctelor forte alături de dificultăți și eșecuri și replanificarea pașilor necesari.

2.3 Se recomandă ca esența evaluării să fie realizată prin menținerea unei legături între procesele de predare, învățare și evaluare (în toată școala, de la grădiniță până la universitate). Evaluarea se va referi la înțelegerea studentului atât în ceea ce privește conținutul, cât și în abilitățile de gândire și de învățare. Evaluarea va face parte dintr-un dialog continuu între profesori și studenți. Evaluarea va include sarcini semnificative și provocatoare în multe medii de învățare.

3. Se recomandă adoptarea unei strategii inovatoare în ceea ce privește pregătirea studenților pentru provocările secolului XXI. În plus, ar fi benefic să se ia în considerare abordări inovatoare pentru a combina educația și economia, așa cum sunt exemplificate de țările chestionate, și anume Finlanda și Singapore. Implicarea altor părți interesate, cum ar fi Ministerul Economiei și Ocupării Forței de Muncă (în Israel), sectorul de producție și sectorul serviciilor, în procesele decizionale ale programelor de formare va facilita

pregătirea capitalului uman în Israel pentru provocările economice și de ocupare a forței de muncă, precum și în ceea ce privește promovarea inițiativelor sociale și economice. Prin urmare, se recomandă implementarea unei politici de conținut relevante, care ar trebui să includă:

3.1 Alfabetizare actualizată și relevantă în domeniile cunoașterii și conținutului: disciplinele vor include inovații în arte, științe umaniste și științe sociale, cu accent pe limbile străine; Accent pe disciplinele STEM (tehnologie, știință și matematică); Discipline din domeniile sănătății și bunăstării (educație fizică, educație pentru sănătate, religie și etică); Discipline orientate către piața muncii. Învățare interdisciplinară: în contextul inovării, se propune ca domeniile de studiu să îmbunătățească abilitățile studenților, adaptate cerințelor secolului XXI, cu accent pe cunoașterea integrativă.

3.2 Abilități cognitive personale și domeniul social-emoțional: (1) Dezvoltarea abilităților semnificative care promovează gândirea critică, independentă și creativă, abilitățile analitice și de rezolvare a problemelor; (2) Un accent pe diverse forme de gândire. Încorporarea competențelor sociale și emoționale facilitează capacitatea unui individ de a-și modela personalitatea și de a naviga în incertitudine și schimbări frecvente.

3.3 Aceste abilități includ autoeficacitatea, dezvoltarea conștientizării de sine, capacitatea de a lua decizii și abilitățile interpersonale, cum ar fi empatia și cooperarea. (3) Se recomandă ca inovația academică să fie combinată cu dezvoltarea unor abilități valoroase precum curiozitatea, inițiativa, determinarea și perseverența. Aceste abilități ar trebui, de asemenea, dezvoltate într-un context societal, inclusiv toleranța față de ceilalți, conștientizarea socio-culturală și etica. De asemenea, sunt recomandate programe de învățare și cercetare orientate pe proiecte. O bază alternativă pentru procesul pedagogic, care este mai potrivită pentru provocările viitoare, este învățarea bazată pe probleme și performanța elevilor.

4. Se recomandă să fie aduse modificări statutului profesional al profesorilor din Israel. Aceste schimbări vor cuprinde procesele de recrutare, selecție și formare, precum și furnizarea de sprijin și îndrumare profesorilor în primii ani de angajare în sistem. Reconceptualizarea „Dezvoltarea profesorului” va fi integrată în procesul de formare multianual pe parcursul carierei profesionale a profesorului. Implementarea acestei politici va necesita un angajament bugetar din partea sistemului economic comun al Ministerului Economiei, Industriei și Ministerului Educației. Planul de implementare și bugetul asociat vor fi elaborate în conformitate cu următoarele recomandări:

4.1 Ministerul Finanțelor din Israel are sarcina de a stabili o ecuație de fezabilitate economico-socială privind remunerația compensatorie a candidaților didactici. Mai mult, Ministerul Finanțelor este responsabil pentru formularea unui pachet de compensare care să cuprindă o grilă de salarii actualizată, un buget pentru procesul de mentorat și un buget pentru resursele fizice ale sistemului educațional. Bugetul va include, de asemenea, prevederi pentru un program de formare a profesorilor care să conducă la o diplomă de master, după cum este exemplificat de modelul finlandez. În plus, procesul de obținere a unui certificat de predare va fi mai lung și va fi bugetată o licență de predare (în conformitate cu modelele american, singaporean și canadian).

- 4.2 Este de sarcina Ministerului Educației din Israel să elaboreze un curriculum de bază revizuit referitor la formarea profesorilor din Israel. Este imperativ ca procesele de formare, instrumentele pedagogice și didactice să fie actualizate la fiecare etapă de formare a cadrelor didactice. Este de sarcina Ministerului Educației să pregătească un cadru de capital uman care să fie echipat corespunzător pentru a-și asuma sarcina de reproiectare a personalului didactic, în special în ceea ce privește instrumentele care vor sprijini și integra procesul de predare cu tehnologia avansată și care va să faciliteze o legătură firească între procesul educațional și nevoile economice și de ocupare a forței de muncă. O astfel de politică de profesionalizare a procesului educațional va avea ca rezultat producerea de capital uman adaptat provocărilor secolului XXI.
5. Cercetătoarea sugerează să se facă o schimbare politică în implementarea politicii educaționale și ca guvernul israelian să modifice fundamental politica de funcționare a întregului sistem de învățământ. Se recomandă ca o proporție semnificativă din conducerea și autoritatea operațională exercitată în prezent de guvernul central în domeniul educației să fie transferată autorităților locale. Această recomandare se bazează pe observația că Israelul este printre țările lider ale Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE) în ceea ce privește centralizarea sistemului său de învățământ. Majoritatea deciziilor educaționale din Israel sunt luate în afara instituțiilor de învățământ. Pentru a fi mai precis, 81% dintre ei (CBS). Aproximativ 69% dintre decizii sunt luate de guvern, iar alte 12% sunt luate de raioane și autorități locale. Proporția deciziilor luate de directori și cadre didactice este de 19%, ceea ce echivalează cu unul din cinci. Israelul se află pe locul patru din 35 de țări în ceea ce privește numărul de decizii luate de guvern și pe locul 20 în ceea ce privește numărul de decizii luate în instituțiile de învățământ (de la grădiniță până la liceu).
 6. În cadrul dezvoltării relațiilor economice și politice internaționale, se vor înființa în Ministerul Educației din Israel departamente profesionale dedicate pentru stabilirea relațiilor internaționale. Scopul acestui departament va fi consolidarea sistemului de relații internaționale și facilitarea interacțiunii cu sistemele educaționale ale altor țări. Principala sa activitate va include stabilirea relațiilor internaționale cu țările vecine (Orientul Mijlociu) și cu țările îndepărtate (restul continentelor). Cunoștințele și experiența dobândite din relația dintre cele două țări pot fi valorificate pentru consolidarea unui sistem diplomatic de înaltă calitate, aliniat nevoilor Israelului și Finlandei. Mai mult, conceptele, tehnicile analitice și metodele de sinteză utilizate vor aduce beneficii numeroaselor țări care caută o platformă comparabilă pentru formularea politicilor educaționale strategice.
 7. Pentru Ministerul Educației din Finlanda – Sistemul educațional finlandez este extrem de performant, însă îmbunătățirea continuă este esențială. Iată recomandările cheie pentru următorii ani: (a) Îmbunătățirea formării profesorilor: investiți în dezvoltarea profesională continuă și încurajați metode de predare inovatoare, inclusiv utilizarea tehnologiei; (b) Integrarea mai amplă a tehnologiei: extindeți utilizarea instrumentelor digitale și a platformelor de învățare online pentru a pregăti elevii pentru un viitor axat pe tehnologie; (c) Adaptarea curriculumului pentru competențele viitorului: puneți accent pe gândirea critică, creativitate, antreprenariat și sustenabilitate; (d) Susținerea bunăstării elevilor: consolidați serviciile de sănătate mentală și educația emoțională în școli; (e) Promovarea

- învățării personalizate: adaptați educația la nevoile individuale ale elevilor prin tehnologii de învățare adaptivă. Aceste măsuri vor ajuta Finlanda să își mențină poziția de lider în educație, adaptându-se în același timp provocărilor moderne ale secolului XXI.
8. Pentru a îmbunătăți structura politicii educaționale a Finlandei, se propun câteva recomandări strategice care includ un proces de inovație adaptat provocărilor secolului XXI. În primul rând, Finlanda trebuie să adopte un curriculum flexibil; acesta trebuie actualizat periodic pentru a se alinia cu progresul social și tehnologic. Următorul nivel este decentralizarea procesului decizional; școlile trebuie împuternicite să adapteze programele în funcție de nevoile locale. Al treilea pas, conform modelelor de succes din Singapore și SUA, este „învățarea pe tot parcursul vieții”: extinderea educației pentru adulți și a oportunităților de recalificare pentru a susține învățarea continuă. Aceste actualizări ale politicii vor ajuta Finlanda să mențină standardele ridicate ale educației, pregătind în același timp studenții pentru provocările dinamice ale viitorului.
 9. Sistemul educațional din Moldova poate beneficia de mai multe strategii și programe bazate pe modelele educaționale de succes ale unor țări precum Finlanda, Singapore, Canada și SUA analizate în această cercetare. Prima recomandare este de a avea o îmbunătățire constantă a forței didactice, similară cu cea ce se așteaptă în planul Moldova 2030 [274]. Se recomandă asigurarea unei pregătiri la nivel înalt și a împuternicirii profesionale a profesorilor, permițând în același timp statutul profesional și motivația acestora. În plus, stabilirea unor programe de formare cuprinzătoare și de înaltă calitate pentru profesori, punând accent pe dezvoltarea abilităților de predare avansate și inovatoare și îmbunătățirea salariului și a condițiilor de muncă ale cadrelor didactice, pentru a atrage și reține personalul didactic de calitate. Se știe că Moldova folosește ajutor financiar pentru îmbunătățirea infrastructurii, de unde și așteptarea ca viitoarea conexiune la Uniunea Europeană să conducă la adoptarea de noi tehnologii care pot îmbunătăți experiența de învățare și pot ajuta studenții să dezvolte abilități digitale și gândire tehnologică prin intermediul disciplinelor STEM.
 10. De asemenea, se recomandă, așa cum este necesar pentru populațiile din Israel, să promoveze educația pluralistă și multidisciplinară, care să le permită studenților să-și selecteze subiectele de interes și, prin urmare, să-și crească motivația de învățare. Un astfel de pas va îmbunătăți legătura dintre sistemul de învățământ și piața muncii. Sistemul de învățământ trebuie să fie bine conectat la piața muncii din Moldova și să se asigure că studenții dobândesc abilități care îi vor pregăti pentru un viitor profesional. Acest rezultat dorit poate fi atins prin colaborări între instituțiile de învățământ și industria locală și prin asigurarea că studenții vor primi instrumentele și abilitățile necesare pe piața muncii locală și globală, care există în prezent în câteva țări. Reformele propuse sistemului de învățământ din Moldova se vor concentra pe crearea de șanse egale, formarea cadrelor didactice, integrarea tehnologiei, adaptarea curriculei la piața muncii și promovarea învățării limbilor străine. Acești pași pot ajuta Moldova să construiască un sistem de învățământ modern, adaptat nevoilor secolului XXI, care să susțină dezvoltarea economică și socială.

BIBLIOGRAFIA SELECTIVĂ:

1. ABU-ASBAH, K. *Arab Education in Israel: The Dilemmas of a National Minority*. Jerusalem: The Florsheim Institute for Policy Studies, 2007. 12-21 p.
2. AHO, E., PITKANEN, K., & SAHLBERG, P. *Policy Development and Reform Principles of Basic and Secondary Education in Finland since 1968*. Washington, DC: World Bank. Education Working Paper Series -2. ED493641. 48-63 p.
3. AIELLO, P., PACE, E. M., DIMITROV, D. M., & SIBILIO, M. A Study on the Perceptions and Efficacy towards Inclusive Practices of Teacher Trainees. *Italian Journal of Educational Research*, vol. 19, 2018. 13–28 p.
4. ANDERSON, J.E. *Public Policymaking*, Boston: Houghton Mifflin, 1990, p.5, p.35
5. ANDERSON, R. *Implications of the Information and Knowledge Society for Education*. In J. Voogt & G. Knezet (Eds.), *International Handbook of Information Technology in Primary and Secondary Education*, Boston, MA: Springer, 2008. 5-22 p. ISBN 978-0-387-73315-9
6. ANDRIȚCHI, V., COJOCARU, T. *Programul de dezvoltare al sistemului educațional raional/municipal conceptualizare și implementare: Ghid metodologic*. Chișinău: CEP USM, 2015. 72 p.
7. ANSGAR, A. Michael Young's The Rise of the Meritocracy: A Philosophical Critique. *British Journal of Educational Studies*, vol. 59 (4), 2011. 367-382 p. Online ISSN: 1467-8527
8. ANTONIOVA, T., & MASHAL, Y. Comparative, Research in Education: Mode of Governance or a Historical Journey? [online]. *Comparative Education*, vol. 3(4), 2006, 423-438 p. [quoted 15.9.24]. Available: <https://doi.org/10.1080/0305006032000162002>
9. BARBARA J.NELSON. Politicile publice și administrația publică: o perspectivă de ansamblu. În: Robert E. GOODIN, Hans- Dieter KLINGEMANN (coordonatori), *Manual de Știință Politică*, Oxford, traducere de Irina Ana KANTOR, Ileana-Cristina STĂNUȘ, Romana KAREJA ș.a., Iași: Polirom, 2005, p.482. ISBN: 973-681-802-0.
10. BELIKOFF, M. *Gaps between Jews and Arabs in the Education System – Physical Infrastructure, the Association for the Advancement of Civil Equality*. Jerusalem: Sikkuy, 2014. 126-144 p.
11. BEN DAVID, D. *State of the Nation Report 2014: Diagrams on the Company and the Economy in Israel*. The Taub Center for Social Policy Studies in Israel, 2015. 75-83 p.
12. BERGER, P. L. The DE Secularization of the World: A Global Overview. In P. L. Berger (Ed.), *The DE Secularization of the World. Resurgent Religion and World Politics*, Michigan: William B. Eerdmans Publishing Co, 1999. 1-19 p. ISBN 0-8028-4691-2
13. BLASS, N. *The Academic Achievements of Arab Students*. Jerusalem: Taub Research Center Social policy in Israel, 2017. 195-212 p.
14. BLASS, N. *Trends in the Development of the Education System: Students and Teachers, 2-5*. In Dan Ben David (ed.), *State of the Nation Report, Economy and Meters MP3 – 2013*, Taub Center, the Israeli Institute for Research in Israel, 2013. 272-253 p.
15. EL BOIM-DROR, R. Determining Education and Culture Policy in the Light of Legislation. *Studies in Education: Research Journal*, vol. 12 (2), 2012. 44-49 p.
16. EL-FAHEL, D. Incentives and Rewards for Teachers. The Case of Israeli Education System. Scientific Collection «InterConf», (47): with the Proceedings of the 2-nd International Scientific and Practical Conference «Experimental and Theoretical Research in Modern Science» March 26-28, 2021. Kishinev, Moldova. 69-74 p. ISBN 978-5-368-01372-5.
17. EL-FAHEL, D. Education Policy in Finland. The contemporary issues of the socio-humanitarian sciences. Proceedings of the International Scientific Conference. ULIM. Chișinău, Moldova. 2020. 594-606 p. ISBN 978-9975-3371-7-5.
18. EL-FAHEL, D. Equal Opportunities in the Educational Sphere of Israel. *EcoSoEn, Scientific Journal Economics, Social and Engineering Sciences*, Year 2, Free International University of Moldova. Nr.1-2/2019 ISSN 2587-344X. UDC: 37.06 JEL Classification: I21, I25 73-79 p.
19. EL-FAHEL, D. Teacher Status in Finland, EPH – International Journal of Educational Research (An Open Access & Double-Blind Peer Reviewed Journal), vol.-3 | Issue-9 September, 2019. 27-34 p. ISSN: 2208-2204
20. EL-FAHEL, D., ROȘCA, L. Characteristics of the education system in Finland: impact on social life. In: *International relations. Plus*, 2021, no. 2(20), pp. 9-22. ISSN 1857-4440.

21. FLAWITH, R.W. The Regressing ‘Culture of Anarchy’ in Ancient China and Its Implications for Wendt’s Progressive Constructivism [online]. *Australian Journal of International Affairs*, vol. 65 (3), 2011. 263-282 p. [quoted 15.9.24]. Available: DOI: [10.1080/10357718.2011.563780](https://doi.org/10.1080/10357718.2011.563780).
22. FLOOD, A. Finland Ranked World’s most Literate Nation Guardian. 2016 [online]. [quoted 15.9.24] Available: <https://www.theguardian.com/books/2016/mar/11/finland-ranked-worlds-most-literate->
23. FRANK, A. Finland and Israel – Two Conflicting Paradigms. *Journal of Opinions, Education and Culture*, vol. 12 (3), 2011. 16 p.
24. FULLAN, M. All Systems Go: The Change Imperative for Whole System Reform. Thousand Oaks, CA: Corwin, SAGE Knowledge, 2010. 69-75 p. ISBN-13: 978-1412978736
25. GOLAN-AGNON, D. Why Discriminate against Arab Students in Israel? *Inequality in Education Journal*, 2014. 414 p.
26. GUȚU, Vladimir., COJOCARU, Vasile., COJOCARU, Tudor., și alții., *Management educațional*. Chișinău: CEP Universitatea de Stat din Moldova, 2013.- 533 p. ISBN 978-9975-71-413-6.
27. HALINEN, I., JARVINEN, R. Towards Inclusive Education: The Case of Finland [online]. *Prospects*, vol. 38 (1), 2008. 77–97 p. [quoted 12.9.24]. Available: <https://doi.org/10.1007/s1125-008-9061-2>.
28. HANCOCK, L. Why Are Finland’s Schools Successful? [online]. *The Smithsonian*, 2011. [quoted 15.9.24]. Available at: <https://www.smithsonianmag.com/innovation/why-are-finlands-schools-successful-49859555/>
29. HAY, C. *The ‘Crisis’ of Keynesianism and the Rise of Neoliberalism in Britain: An Ideational Institutional Approach*. In Campbell & O.K. Pedersen (eds), *The Rise of Neoliberalism and Institutional Analysis*, Princeton: Princeton University Press, 2001. 193-218 p. ISBN(s): 9780691188225.
30. HILL, L. The Hidden Theology of Adam Smith. *The European Journal of the History of Economic Thought*, vol. 8 (1), 2001. 1-29 p.
31. HOLM, G., LONDEM, M. (2010). The Discourse on Multicultural Education in Finland: Education for Whom? *Intercultural Education*, vol. 21 (2), 2010. 107-120 p.
32. KESHTI, Y., ARIELI, M., SHELSKY, S. *Lexicon of Education and Teaching*. Within the lexicon of education and teaching. Kalkin, I. & Fishman, D. *Social Stratification and Education – “Equal Opportunities in Education”*. Tel Aviv: Ramot Publishing, a special edition of the Teachers’ Federation, 1998. 117-128 p.
33. KFIR, A. *Organization and Management-Design and Change*. Tel Aviv-Cherikover Publishers Ltd, 2000. 181-203 p. ISBN: 9651601078
34. KIM, K. Adam Smith’s Theory of Economic History and Economic Development [online]. *The European Journal of the History of Economic Thought*, vol. 16(1), 2009. 41-64 p. [quoted 10.9.24]. Available: DOI: [10.1080/09672560802707407](https://doi.org/10.1080/09672560802707407)
35. KUMAPULAINEN, T. *Opettajat Suomessa 2013 (Teachers in Finland 2013)*. Helsinki: Opetushallitus. 176-180 p. ISBN 978-952-13-5761-9 (nid.)
36. MAIR Peter, *Politica comparată: o perspectivă de ansamblu*. În: Robert E. GOODIN, Hans- Dieter KLINGEMANN (coordonatori), *Manual de Știință Politică*, Oxford, traducere de Irina Ana KANTOR, Ileana-Cristina STĂNUȘ, Romana KAREJA ș.a., Iași: Polirom, 2005, p.279 -300. ISBN: 973-681-802-0.
37. MEAD, L.M. *Public Policy: vision, potential. Limits, Policy Currents*, februarie: 1-4, 1995.
38. OECD - Organisation for Economic Co-operation and Development – *Data information about Israel; Finland and other countries. 2000 – 2021*. © Organisation for Economic Co-operation and Development; 2024. Available at: <https://data.oecd.org/>. [quoted 3.9.24].
39. OPLETKA, Y. Teachers and Principals at “Ofek Hadash” out of Opposition to Participation. *Echo of Education*, vol. 85 (11), 2010. 20-32 p.
40. PÂSLARU, Vlad, *Modernitate și curriculum* [online] In: *Revista Didactica Pro*, revistă de teorie și practică educațională. 2002, Nr.3-4 (13-14), pp. 22-23. [quoted 15.9.24]. Available: <https://doi.org/10.1080/03050060701556281>
41. QINGXIN, K. W., BLYTH, M. Constructivism and the Study of International Political Economy in China [online]. *Review of International Political Economy*, vol. 20 (6), 2013. 1276-1299 p. [quoted 15.9.24]. Available: DOI: [10.1080/09692290.2013.791336](https://doi.org/10.1080/09692290.2013.791336).
42. RAGIN, C.C, BERG-SCHOSSER, dirk. *Gisele de Meur, Metodologia politică: metode calitative*. În: Robert E. GOODIN, Hans- Dieter KLINGEMANN (coordonatori), *Manual de Știință Politică*,

- Oxford, traducere de Irina Ana KANTOR, Ileana-Cristina STĂNUȘ, Romana KAREJA ș.a., Iași: Polirom, 2005, p.648-664. ISBN: 973-681-802-0.
43. ROȘCA, S., EL-FAHEL, D. Sistemul educational din Finlanda: impact asupra dezvoltării durabile a societății. În: *Interconexiunile integrării sociale și consolidarea sistemului național de Securitate*. Monografie colectivă. Coordonator – Ludmila ROȘCA. Chișinău: S.n. 2022 (Print-Caro), -436 p., P.114-162. ISBN: 978-9975-165-06-8.
 44. SAHLBERG, P.(a) A Short History of Educational Reform in Finland [online]. 2009. 12-31 p. [quoted 15.9.24]. Available: www.disal.it/Resource/Finland-Sahlberg.pdf
 45. SAHLBERG, P.(b) *Becoming a Teacher in Finland: Traditions, Reforms and Policies*. In A. Lieberman & L. Darling-Hammond (Eds.), *High Quality Teaching and Learning: International Perspectives on Teacher*. New York: Routledge, 2010.
 46. SAHLBERG, P.(c) Education Policies for Raising Student Learning: The Finnish Approach. *Journal of Education Policy*, vol. 22 (2), 2007. 147-171 p.
 47. SAHLBERG, P.(d) *Finnish Lessons 2.0 What Can the World Learn from Educational Change in Finland?* (2nd Ed.) New York: Teachers College Press, 2015. 203-212 p. ISBN-13: 978-0807755853.
 48. SALBERG P. *Learning from Finland: Insights from a Successful Educational System*. Rahanana: The Kibbutz Hameuchad, 2011. 133-151 p.
 49. SMOOHA, S. *The Index of Jewish-Arab Relations in Israel*. Haifa: Haifa University, The Jewish-Arab Center, 2017. 185-199 p.
 50. SPRINCEAN, S. *Componenta socio-culturologică a securității umane în contextul dezvoltării sustenabile a sociumului*. În: *Revista Studiul artelor și culturologie: istorie, teorie, practică* [Chișinău]. Nr. 2 (31), 2017, p. 176-183. ISSN 2345-1408 / ISSN-e 2345-1831. Categoria C.
 51. SPRINCEAN, S. *Importanța modelelor etice și deliberative în formarea comportamentului politic*. În: *Tradiție și perspective în didactica modernă*. / Ed. Ioana Todor, Liliana Crișan-Tăușan. Vol. 3. Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba-Iulia. Alba-Iulia: Aeternitas. 2019, p. 212-219. ISBN 978-606-613-182-7.
 52. SPRINCEAN, S. *Problematica antropologică în context bioetic și politic* [online]. În: *Revista de știință, inovare, cultură și artă „AKADEMOS”*; Chișinău. Nr. 2 (33), 2014, p. 102-106. ISSN 1857-0461, [quoted 15.9.24]. Available: <https://ibn.i dsi.m d/sites /defau lt/file s/imagfile/Prob lematia%20ant ropologic a%20in %20 cont ext %2 0bio etic %2 0si %20politic.pdf>
 53. SPRINCEAN, S. *Strategii și presiuni sociopolitice în condițiile evoluției democratice*. În: *Raporturile dintre stat și societatea civilă în Republica Moldova în contextul realizării reformelor democratice* / Coord. șt. A. Roșca; respons. de ediție P. Varzari. Cap. 4. Chișinău: S.n., 2014 („Tipografia-Sirius” SRL), p. 79-108. ISBN 978-985-552-317-9.
 54. SPRINCEAN, S. *The role of civil unity in the process of ensuring human security in the Republic of Moldova*. / *Роль гражданского единства в процессе обеспечения безопасности человека в Республике Молдова*. In: *Правовые аспекты нациестроительства в России: история и современность*. Материалы Всероссийской научной конференции с международным участием. 17 апреля 2020 г. / Редколлегия: Г.П. Кулешова [и др.]. Саранск: ЮрЭксПрактик. 2020. (272 p.), p. 44-51. ISBN 978-5-907071-28-5.
 55. SPRINCEAN, S.; SOHOȚCHI, T.-S. *Incursiuni educaționale în cercetarea problematicii securității umane și siguranței persoanei*. În: *Tradiție și perspective în didactica modernă*. Vol. 5 / ed.: Camelia Augusta Roșu, Monica Iuliana Anca. Culegere de articole la Conferința internațională „Didactica: tradiție, actualitate, perspective”, ediția a VII-a, 21-22 mai 2021, Alba-Iulia. Alba Iulia: Aeternitas, 2021, p. 149-153. (203 p.) ISBN 978-606-613-223-7.
 56. TEICHLER, U. Internationalization Trends in Higher Education and the Changing Role of International Student Mobility. *Journal of International Mobility*, vol. 5 (1), 2017. 177-216 p. ISSN 2296-516.
 57. WEINER L.D, AIDAN R.VINING. *Analiza politicilor publice concepte și practică*. Traducere: Diana Stanciu, Ediția a III-a, Chișinău: Editura ARC, 2004, p.1, ISBN: 999975-61-316-0.
 58. YOGEV, A., LIVNA, P., & FENIGER, J. Singapore Instead of Karkur? International Achievement Tests and the Globalization of Educational Goals. *Trends*, vol. 46 (3), 2009. 337-355 p.
 59. YUVAL, D. *Past Reforms in the Israeli Education System*. In: Inbar, Dan (ed.) *Towards an Educational Revolution*. The Van Leer Institute in Jerusalem – Integration reform. Published by Kibbutz Hameuchad, 2006. 36-41 p.

LISTA PUBLICAȚIILOR LA TEMA TEZEI:

1. Capitole în monografiile colective

1. ROSCA, S., EL FAHEL, D. Sistemul educational din Finland: impact asupra dezvoltării durabile a societății. În: „Interconexiunile integrării sociale și consolidarea sistemului național de securitate”. Monografie colectivă. Coord. Ludmila Roșca.- Chișinău: Academia de Administrare Publică din Moldova, tipogr. „Print-Caro”, 2022, -436 p. P. 114 – 163. ISBN 978-9975-165-06-8, https://ibn.idsi.md/ro/book_view/108

2. Articole în reviste științifice

2.2. în reviste din străinătate recunoscute

2. EL – FAHEL, D., SIROTA, J. Teacher status in Israel. Administrarea Publică. Nr. 2 (106), 2020. Pp. 132-138. Czu : 371.12(569.4). ISSN 1813-8489.10.5281/zenodo.3875074. Available at: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/132-138_4.pdf [Cited: 15.10.22].
3. EL-FAHEL, D., SIROTA, J. Education policy in Finland. Preocupări contemporane ale științelor socio-umane. Ediția 10, 5-6 decembrie 2019. Pp. 594-606. ISBN 978-9975-3371-7-5. Available at: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/594-606.pdf [Cited: 15.10.22].
4. EL-FAHEL, D. Teacher status in Finland. EPH - International Journal of Educational Research, vol 3(9), 2019. Pp. 27-34. ISSN: 2208-2204. Available at: <https://ephjournal.org/index.php/er/article/view/1566/929> [Cited: 15.10.22].
5. EL-FAHEL, D. We will not leave a child behind." The Wounded on the Battlefield". The intended meaning and concept, the response and the positive side in the comparison between the Finnish educational system and the Israeli educational system. ELARAB, economic – society paper, February, 2021. Available at: <https://www.al-arab.com/Article/984445>. [Cited 26.2.2022]. " لن نترك هناك طفلاً خلف الركب" - الجرحى في ميدان المعركة " المعنى المقصود والمفهوم، الاستجابة والجانب الإيجابي في المقارنة بين جهاز التربية الفنلندي وبين جهاز التربية الإسرائيلي
6. EL-FAHEL, D. Appreciation of the purposes and objectives of education in modern political theory. In: The Security Strategy of the European Union in the context of the Metamorphoses of International Relations. Vol.2, April 22, 2022, Chisinau. Chisinau: Typogr. "Print-Caro", 2022. Pp. 258-268. ISBN 978-9975-56-873-9.

2.3. în reviste din Registrul Național al revistelor de profil, cu indicarea categoriei

7. EL-FAHEL, D., SIROTA, J. Equal opportunities in the educational sphere of Israel. EcoSoEn, Free International University of Moldova, nr 1-2, 2019. Pp. 73-79. UDC: 37.06 JEL Classification: I21, I25. ISSN 2587--344X. Available at: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/73-79_2.pdf. [Categoria B].
8. EL-FAHEL, D., ROȘCA, L. Characteristics of the Finnish education system: impact on social life. Relații internaționale. Plus. Categoria B. nr. 2(20), 2021. Pp. 132-145. ISSN 1857-4440.10.52327/1857-4440.2021.2(20).15. Available at: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/132-145_2.pdf [Cited: 15.10.22].

3. Articole în culegeri științifice

3.1. Articole în lucrările conferințelor științifice internaționale (peste hotare)

9. EL-FAHEL, D., SIROTA, J. Psychological service – part of the educational system in Israel. Performanța în educație: factor-cheie în asigurarea securității umane. 9-10 octombrie 2020, Chișinău. Chișinău, Republica Moldova: Academia de Administrare Publică, 2020. Pp. 115-119. ISBN 978-9975-3492-0-8. Available at: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/115-119_14.pdf [Cited: 15.10.22].
10. EL-FAHEL, D., SIROTA, J., HAJAJRA, M. *Forming relationships in a multiculturalism Israeli system in order to resolve conflicts*. Competitivitatea și inovarea în economia cunoașterii. Ediția a 21-a , 27-28 septembrie 2019, Chișinău, Republica Moldova: Centrul Editorial-Poligrafic al ASEM, 2019. Pp. 342-345. ISBN 978-9975-75-968-7. Available at: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/342-345_2.pdf [Cited: 26.2.22].
11. EL-FAHEL, D. *The comparative advantages of the internationalized education system*. Strategia Securității Uniunii Europene în contextul Metamorfozelor Relațiilor Internaționale. Vol.1 (23) aprilie 2021, Chișinău. Chișinău: Tipogr. „Print-Caro”, 2021. Pp. 301-306. ISBN 978-9975-56-

- 873-9. Available at: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/301-306_11.pdf [Cited: 26.2.22].
12. EL-FAHEL, D. *Multiculturalism in Israel: educational policies*. Contribuția tinerilor cercetători la dezvoltarea administrației publice. Ediția a VII-a, 26 februarie 2021, Chișinău. Chișinău: Tipografia «Print-Caro», 2021. Pp. 98-101. ISBN 978-9975-3492-3-9. Available at: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/98-101_44.pdf [Cited: 26.2.22].
 13. EL-FAHEL, D. Incentives and rewards for teachers. The Case of Israeli Education System. Scientific Collection «InterConf», (47): with the Proceedings of the 2 nd International Scientific and Practical Conference «Experimental and Theoretical Research in Modern Science» March 26-28, 2021. Chisinau, Moldova: Pp. 69-74. ISBN 978-5-368-01372-5. Available at: <https://ojs.ukrlgos.in.ua/index.php/interconf/article/view/10557> [Cited: 15.10.22]
 14. EL -FAHEL, D. A focused look at the characteristics of the finnish education system. The contemporary issues of the socio-humanistic sciences. XI, 3-4 decembrie 2020, Chișinău. Chișinău: Tipografia "Print Caro", 2020. Pp. 81. ISBN 978-9975-3471-0-5. Available at: [https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Contemporary %20is sue_p81-81.pdf](https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Contemporary%20issues_p81-81.pdf) [Cited: 15.10.22].
 15. EL-FAHEL, D. Challenges facing education in modern political theory (Connections with the Educational Establishment in Israel). Conferința Științifică Internațională „Strategia Securității Uniunii Europene în contextul Metamorfozelor Relațiilor Internaționale (1)”, ACADEMIA DE ADMINISTRARE PUBLICĂ, April, 22, 2022. Pp. 258 – 268. ISBN 978-9975-56-873-9 .
 16. EL-FAHEL, D. Structuring the curriculum of the educational system in Israel for the 21st century. Chisinau: DEPARTAMENTUL ȘTIINȚĂ, Scientific Department Scientific Annals of the Academy “Stefan cel Mare” of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Moldova, Legal Sciences, nr. 15, 2022. Pp. 214-231. ISBN 978-9975-135-60-3 (PDF).
 17. EL-FAHEL, D. Education for democracy as a policy contributing to national resilience (the case of Israel). 289-279p. Chisinau: Conferinta Internationala – Jean Monnet. „Mecanisme și modele de adoptare a deciziilor la nivel local/ regional”. Institutul de Administrație Publică, 19-20 aprilie 2024. Pp. 279-289. ISBN 978-5-85748-039-7.

ADNOTARE

la teza de doctor în științe politice: “Finlanda și Israel: o analiză comparativă a politicii educaționale strategice”, autor – Dasman El- Fahel , Specializarea 561.01 – Teoria și metodologia politologiei; instituții și procese politice. Chișinău, 2024.

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii și recomandări, bibliografie cu 285 surse, 6 tabele, 24 figuri și 15 anexe; 150 pagini de text de bază.

Cuvinte cheie: calitatea în educație, politici publice, politica strategică educațională, analiza comparativă, sistem educațional, proces educațional, serviciu educațional, dezvoltarea personalului didactic, cooperare strategică, curriculum.

Domeniul de cercetare: Științe politice.

Scopul investigației: analiza comparativă a politicilor strategice educaționale din Finlanda și Israel, pentru a redimensiona potențialul cognitiv, formativ, constructiv al educației, la nivel individual și social; la nivel național și internațional; pentru a valorifica interconexiunile educației, economiei și politicii ocupării forței de muncă.

Obiectivele cercetării sunt: analiza aspectelor teoretico-metodologice, ideologice, politice a statutului educației în prioritățile naționale; descrierea aranjamentelor structurale ale serviciilor educaționale, a mecanismelor de reglementare a acestora în ambele țări; identificarea și definirea componentelor politicii educaționale în strategia de conducere, stilul de management, nivelul de autonomie și descentralizare versus centralizare în ambele țări; analiza statutului profesiei didactice cu implicațiile sale sociale, politice, economice de perspectivă; analiza comparativă a procesului de formare continuă a profesorilor, de integrare a acestora în profesie; cercetarea particularităților curriculum-ului care răspunde cerințelor secolului XXI.

Noutatea și originalitatea științifică a investigației rezidă în actualizarea discuțiilor teoretice despre statutul educației și poziția ei în politica internă și externă a statelor democratice contemporane; în realizarea unei cercetări științifice interdisciplinare; în analiza interdependențelor dintre calitatea educației, dezvoltarea durabilă a economiilor naționale și gradul angajării în câmpul muncii. Analiza modelelor educaționale din Finlanda, Singapore permite cercetătoarei să ofere traseul sistemului educațional din Israel către succes, către performanță. Pentru Republica Moldova valoarea teoretică a lucrării este concentrată în analiza de conținut a conceptelor: politici publice, politici strategice educaționale.

Ipoteza de lucru. Există o corelație directă care însoțește efectele reciproce între variabilele cercetării, inclusiv liniile de politică educațională exprimate prin statutul educației în Israel și Finlanda, politica de management, paradigma despre curriculum și autonomia managerială în luarea deciziilor și implementarea politicilor publice. Eficiența funcționării mecanismului educațional din Finlanda este asigurată de gestiunea procesului și de adaptarea periodică a curriculum-ului la solicitările pieței muncii din secolul XXI. Israel va reuși să depășească dificultățile cu care se confruntă în prezent, va soluționa problema securității naționale și va asigura reziliența tuturor cetățenilor, inclusiv a reprezentanților minorităților etno-culturale, dacă va asimila și va implementa recomandările ce reies din analiza comparativă a celor mai eficiente sisteme educaționale din lumea contemporană.

Problema științifică importantă soluționată. În mai multe țări dezvoltate ale lumii contemporane, educația este declarată ca prioritate strategică. De la nivelul declarativ până la cel aplicativ al politicilor publice, parte componentă a cărora sunt politicile strategice educaționale, este o cale, pe care o parcurg guvernanții conștienți de importanța schimbării atitudinii față de actorii principali ai procesului social, politic, educațional. Asimilarea experienței Finlandei, Singapore, țări care au depășit crizele interne și au înregistrat rezultate remarcabile în dezvoltarea economică, grație schimbărilor, reformelor sistemului educațional, va permite Israelului, Republicii Moldova și altor state să parcurgă cu succes acest traseu, îmbogățind modelele educaționale de succes cu propriile particularități.

Implementarea rezultatelor științifice. Concluziile investigației au fost expuse în capitolul: „Sistemul educațional din Finlanda: impact asupra dezvoltării durabile a societății” din monografia colectivă: „Interconexiunile integrării sociale și consolidarea sistemului național de securitate”; în 8 articole publicate în reviste științifice din Republica Moldova, România, Israel; în 9 articole publicate în culegerile, editate în baza conferințelor științifico-practice internaționale desfășurate din Moldova.

ANNOTATION

“Finland and Israel: Comparative Analysis of Strategic Educational Policy”, PhD thesis in political science, author Dasman Al Fahel, specialisation: 561.01 – Political theory and methodology, political institutions and processes, Chisinau, 2024

Structure of the thesis: introduction, three chapters, conclusions and recommendations, bibliography with 285 sources, 6 tables, 24 figures and 15 Annexes; 150 pages of core text.

Keywords: quality in education, public policies, strategic educational policy, comparative analysis, educational system, educational process, educational service, teaching staff development, strategic cooperation, curriculum.

Research field: Political science.

The purpose of the research: the comparative analysis of the strategic educational policies in Finland and Israel, in order to resize the cognitive, formative, constructive potential of education, at the individual and social level; at national and international level; to capitalize on the interconnections between education, the economy and employment policy.

The research objectives are as follows:

1. An analysis of the theoretical-methodological, ideological and political aspects of the status of education in national priorities.
2. A description of the structural arrangements of educational services, of their regulatory mechanisms in both countries. The research will also address the question of whether there is a case for greater decentralisation versus centralisation in both countries. It will analyse the status of the teaching profession with a view to understanding the social, political and economic implications of this status. It will also undertake a comparative analysis of the process of continuous training of teachers and their integration into the profession. Finally, it will research the particularities of the curriculum that meets the requirements of the 21st century.

The novelty and scientific originality of the study can be found in its updating of theoretical discussions about the status of education and its position in the internal and external politics of contemporary democratic states. Furthermore, it represents an interdisciplinary scientific research project which analyses the interdependencies between the quality of education, the sustainable development of national economies and the degree of employment in the labour field. The analysis of educational models in Finland and Singapore enables the researcher to propose a trajectory for the Israeli educational system that will lead to success and performance. With regard to the Republic of Moldova, the theoretical value of the work is concentrated in the content analysis of the concepts of public policy and strategic educational policy.

The following working hypothesis is proposed for consideration: A direct correlation is evident between the reciprocal effects of the research variables, including educational policy lines expressed through the status of education in Israel and Finland, management policy, curriculum paradigm, and managerial autonomy in decision-making and public policy implementation. The efficacy of the Finnish educational system is guaranteed by the administration of the process and the periodic adaptation of the curriculum to the demands of the 21st-century labour market. Israel will be able to surmount the challenges it currently faces, address the issue of national security and guarantee the resilience of all citizens, including those from ethno-cultural minorities, if it incorporates and implements the recommendations that emerge from the comparative analysis of the most effective contemporary systems of education.

A significant scientific issue has been resolved. In numerous developed countries across the globe, education is identified as a pivotal strategic priority. From the declarative level to the applicative level of public policies, which include strategic educational policies, those in positions of authority recognise the importance of changing attitudes towards the main actors involved in social, political and educational processes. By studying the experience of Finland and Singapore, two countries that have overcome internal crises and achieved remarkable economic growth as a result of changes and reforms to their educational systems, it is possible to suggest that Israel, the Republic of Moldova and other states could successfully follow a similar route, combining successful educational models with their own particular characteristics.

The practical application of scientific findings. The findings of the investigation were presented in the aforementioned chapter. The collective monograph, entitled "Educational system in Finland: impact on the sustainable development of society", comprises the following articles: "Interconnections of social integration and strengthening of the national security system" is a topic that has been explored in eight articles published in scientific journals from the Republic of Moldova, Romania, and Israel, as well as in nine articles published in collections that were edited on the basis of international scientific-practical conferences held in Moldova.

АННОТАЦИЯ

диссертации на соискание ученой степени кандидата политических наук «**Финляндия и Израиль: сравнительный анализ стратегической образовательной политики**», автор – **Дасман Аль Фахель**, Специальность 561.01 – Теория и методология политологии; политические институты и процессы, Кишинёв, 2024

Структура диссертации: введение, три главы, выводы и рекомендации, библиография - 285 источниками, 6 таблиц, 24 рисунка и 15 приложений; 150 страниц основного текста.

Ключевые слова: качество образования, государственная политика, стратегическая образовательная политика, сравнительный анализ, образовательная система, образовательный процесс, образовательные услуги, повышение квалификации профессоров, стратегическое сотрудничество, учебная программа.

Область исследования: Политические науки.

Цель исследования: сравнительный анализ образовательной стратегической политики Финляндии и Израиля, с целью изменения познавательного, конструктивного потенциала образования на индивидуальном и социальном уровне; на национальном и международном уровне; извлечь выгоду из взаимосвязей между образованием, экономикой и политикой.

Задачами исследования являются: анализ теоретико-методологических, идеологических, политических аспектов состояния образования в национальных приоритетах; описание структурных механизмов образовательных услуг, механизмов их регулирования в обеих странах; выявление и определение компонентов образовательной политики в стратегии лидерства, стиле управления, уровне автономии и децентрализации по сравнению с централизацией в обеих странах; анализ статуса профессии учителя с его социальными, политическими и экономическими последствиями; сравнительный анализ процесса непрерывной подготовки учителей, их интеграции в профессию; исследование особенностей учебной программы, отвечающей требованиям XXI века.

Новизна и научная оригинальность исследования заключаются в актуализации теоретических дискуссий о состоянии образования и его месте во внутренней и внешней политике современных демократических государств; в проведении междисциплинарных научных исследований; в анализе взаимозависимостей между качеством образования, устойчивым развитием национальных экономик и степенью занятости в сфере труда. Анализ образовательных моделей Финляндии, Сингапура позволяет исследователю представить путь системы образования Израиля к успеху, к результативности. Для Республики Молдова теоретическая ценность работы сосредоточена в контент-анализе понятий: государственная политика, стратегическая образовательная политика.

Рабочая гипотеза. Эффективность функционирования образовательного механизма в Финляндии обеспечивается за счет управления процессом и периодической адаптации учебной программы к требованиям рынка труда XXI века. Израилю удастся преодолеть трудности, с которыми он сталкивается сейчас, решить проблему национальной безопасности и обеспечить жизнестойкость всех граждан, включая представителей этнокультурных меньшинств, если он усвоит и осуществит рекомендации, вытекающие из сравнительного анализа наиболее эффективных систем образования.

Решена важная научная проблема. В ряде развитых стран современного мира образование объявлено стратегическим приоритетом. От декларативного уровня к прикладному уровню государственной политики, составной частью которой являются стратегические образовательные политики -это путь руководителей, осознающих важность изменения отношения к основным субъектам социального, политического и образовательного процесса. Усвоение опыта Финляндии, Сингапура, стран, преодолевших внутренние кризисы и добившихся замечательных результатов в экономическом развитии, благодаря изменениям и реформам системы образования, позволит Израилю, Республике Молдова и другим государствам успешно пройти этот путь, обогащая успешные образовательные модели со своими особенностями.

Внедрение научных результатов. Выводы исследования изложены в главе: «Система образования в Финляндии: влияние на устойчивое развитие общества» из коллективной монографии: «Взаимосвязь социальной интеграции и укрепления системы национальной безопасности»; в 8 статьях, опубликованных в научных журналах Республики Молдова, Румынии, Израиля; в 9 статьях, опубликованных в сборниках, изданных по итогам международных научно-практических конференций, проводимых в Молдове.

DASMAN EL-FAHEL

**FINLANDA ȘI ISRAEL: O ANALIZĂ COMPARATIVĂ A POLITICII
EDUCAȚIONALE STRATEGICE**

Specializare: 561.01- Teoria și metodologia politologiei; instituții și procese politice

**REZUMATUL TEZEI DE DOCTOR ÎN ȘTIINȚE
POLITICE**

Aprobat spre tipar: 07.11.2024
Hârtie ofset. Tipar digital
Coli de tipar: 2,4

Formatul hârtiei: A4
Tiraj: 50 ex.
Comanda nr. 172

Tipografia PRINT-CARO
m. Chisinău, str. Columna, 170
printcaro@gmail.com
tel. 069124696